

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”DET ÄR JU NÄSTAN INTE PRATBART”

En kvalitativ intervjustudie av professionellas syn på våldsutsatta män i nära relationer

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education
credits

Kandidatnivå

HT 2019

Författare: Emma Kuczarski & Emma Pihl

Handledare: Jessica Påfs

Abstract

Title: "It's almost unspeakable" - A Qualitative Interview Study of Professionals' Views on Men Who are Subjected to Intimate Partner Violence

Authors: Emma Kuczerski and Emma Pihl

The aim of this bachelor thesis was to examine how professionals, who work with men being subjected to intimate partner violence, perceive the vulnerability of these men, and to further examine how professionals reflect upon general policies affecting these men. The research data was collected through seven interviews with respondents based in different cities across Sweden, who work professionally with men being subjected to intimate partner violence. We applied a qualitative research method and used interview analysis as a means of analysing the collected data. A theoretical framework was outlined by applying theories regarding the construction of social problems, social exclusion, shame and masculinity. The views of the respondents indicate that men who are subjected to intimate partner violence may experience difficulties in identifying themselves as victims. In conclusion, the study shows professionals' differing perceptions of the vulnerability of men who are subjected to intimate partner violence, which, in turn, demonstrates the complexity of the subject. The respondents emphasized the importance of how the phenomenon of men who are subjected to intimate partner violence is viewed and treated on a structural vis-à-vis individual level, as this can have an impact on when and whether the men identify themselves as victims and subsequently decide to seek help. Professionals thus play an important part in the process of including these men.

Keywords: intimate partner violence, masculinity, male victim, norms, influence of the law

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förord	5
1. Inledning	6
1.1 Bakgrund och problemformulering	7
1.1.1 <i>Studiens relevans för socialt arbete</i>	9
1.2 Syfte och frågeställningar	10
1.3 Terminologi	10
1.3.1 <i>Våld i nära relationer</i>	10
1.3.2 <i>Kön, genus och könsroller</i>	11
1.3.3 <i>Professionella</i>	11
1.4 Avgränsningar	11
1.5 Arbetsfördelning	12
1.6 Uppsatsens fortsatta disposition	12
2. Tidigare forskning	13
2.1 <i>Typer av våld och omfattning av män som offer för våld i nära relationer</i>	13
2.2 <i>Konstruktionen av maskulinitet och synen på maskulinitet i socialt arbete</i>	14
2.3 <i>Utsatta män i marginalen</i>	18
2.4 <i>Sammanfattning av tidigare forskning</i>	20
3. Teoretiskt ramverk och begrepp	22
3.1 <i>Konstruktionen av sociala problem</i>	22
3.2 <i>Social exkludering (Stigmatisering - marginalisering)</i>	23
3.3 <i>Skam</i>	25
3.4 <i>Maskulinitet</i>	26
4. Metod och metodologiska överväganden	28
4.1 <i>Val av metod – fördelar och begränsningar</i>	28
4.2 <i>Förförståelse</i>	29
4.3 <i>Urvalsprocess</i>	29
4.4 <i>Genomförande av intervjustudien</i>	31
4.4.1 <i>Intervjuguide</i>	31
4.4.2 <i>Genomförande av intervjuer</i>	32
4.5 <i>Bearbetning av empiri</i>	33
4.6 <i>Analysmetod</i>	34

4.7 Studiens tillförlitlighet	35
4.8 Forskningsetiska överväganden.....	36
5. Resultat och analys.....	39
5.1 Mannen som offer för våld i nära relationer.....	39
5.1.1 <i>Problematiken i att vara man och våldsutsatt</i>	39
5.1.2 <i>Skiljaktigheter gällande kvinnor och män som utsätts för våld i nära relationer.....</i>	42
5.2 Det professionella mötet med den våldsutsatte mannen	44
5.2.1 <i>Bemötande av den våldsutsatte mannen.....</i>	44
5.2.2 <i>Socialarbetare blir förbindelsen mellan klienten och rådande regler.....</i>	45
5.3 En diskriminerande lagstiftning	47
5.3.1 <i>Lagens konsekvenser för våldsutsatta män</i>	47
5.3.2 <i>Förändringsarbete gällande lagen.....</i>	49
6. Avslutande sammanfattning & diskussion	51
Referenslista.....	55
Bilaga 1: Informationsbrev	58
Bilaga 2: Intervjuguide.....	59

Förord

Vi vill börja med att tacka varandra för att vi tillsammans har lyckats färdigställa denna uppsats utan att vår vänskap har påverkats negativt efter alla timmars arbete. Vi har genom ett gott samarbete varit varandras stöttepelare. Framförallt vill vi dock rikta ett stort tack till våra respondenter som tagit sig tid att medverka i vår studie; utan er hade studien inte kunnat genomföras. Vi vill även passa på att rikta ett stort tack till vår handledare Jessica Påfs som har engagerat sig i vårt ämne och gett oss värdefull vägledning.

1. Inledning

När vi har berättat för våra anhöriga att vår studie syftar till att belysa problematiken kring män som utsätts för våld i nära relationer, har vi mötts av en viss tveksamhet gällande ämnesvalet. Några av våra anhöriga har gett uttryck för uppfattningen att män generellt inte utsätts för våld i nära relationer, eller att det i vart fall inte är ett socialt problem. Medan våld i hemmet uppenbarligen är ett välkänt fenomen när det gäller kvinnor som utsätts för våld i nära relationer, finns en begränsad kännedom när det gäller män som utsätts för våld i nära relationer.

Av ”Betänkandet av Nationella samordnaren mot våld i nära relationer” (SOU 2014:49) framgår att våld i nära relationer (se begreppsdefinition under avsnitt 1.3.1) är en stor folkhälsofråga som har inverkan på både fysisk och psykisk hälsa. Fenomenet våld i hemmet fick en ökad aktualitet under 1970-talet som en följd av att kvinnojourer och feministiska grupper skapade en öppenhet kring problematiken och en acceptans för att lyfta upp problemet i det offentliga rummet (Giddens & Sutton 2014). Uppmärksamheten tordes ha riktats mot kvinnor som offer för våld i nära relationer. Denna utveckling kan sägas ha kulminerat i exempelvis införandet av brottet grov kvinnofridskränkning enligt brottsbalken (1962:700) 4 kap. 4 a §. Under samma tidsperiod synliggjordes problematiken kring män som utsattes för våldtäkt, beskriver Hans Knutagård (2016). Utveckling har bidragit till att fokus i högre grad har lagts på mäns beskrivningar av sina erfarenheter (Knutagård, 2016).

Todd Migliaccio (2002) beskriver, liksom Knutagård, att våld i nära relationer har studerats sedan 1970-talet men att dessa studier i många fall har koncentrerats på kvinnor som offer för våld i nära relationer, vilket inneburit att kvinnor betraktats som offer och män som förövare. Migliaccio (2002) nämner att tidigare forskning visserligen bekräftat att även män kan vara offer för våld i nära relationer; detta antas dock inte vara lika allvarligt eller allmänt förekommande som kvinnor som utsätts för sådant våld. Enligt Världshälsoorganisationens (WHO, 2002) beskrivning av fenomenet våld i nära relationer förekommer det visserligen att kvinnor misshandlar män, men den överväldigande majoriteten av fall utgörs av mäns våld mot kvinnor.

Av Brottsförebyggande rådets (BRÅ) rapport 2009:12 framgår emellertid att lika många män som kvinnor uppger att de blivit utsatta för någon form av våld i

nära relationer (Hradilova, 2009). I Brottsförebyggande rådets (BRÅ, 2014) nationella kartläggning av brott i nära relationer uppgav cirka 25 procent av de tillfrågade kvinnorna och 17 procent av männen att de under sin livstid hade blivit utsatta för våld i nära relationer (Gavell Frenzel, 2014). Detta visar att även män utsätts för våld i nära relationer. Omfattningen av denna problematik är omdebatterad eftersom bilden av fenomenet är tudelad hos forskare. Migliaccio (2002) menar att en förklaring till detta är att våld definieras olika i olika sammanhang. Giddens & Sutton (2014) framhåller att män inte anmäler i lika stor utsträckning som kvinnor när de blir utsatta för våld i hemmet, vilket också kan vara en bidragande faktor till att det finns en kluven bild gällande omfattningen av våldsutsatta män.

Med utgångspunkt i att män som utsätts för våld i nära relationer är ett reellt problem kommer vår studie att behandla hur dessa män porträtteras och framställs.

1.1 Bakgrund och problemformulering

Våld i nära relationer påverkar den utsatta individens hälsa såväl fysiskt som psykiskt (SOU 2014:49). Individer som utsätts för våld i nära relationer är därmed i behov av samhällets stöd för att komma undan våldet. Detta stöd ansvarar primärt polis, rättsväsende och socialtjänst för. Polisen ansvarar för att göra den omedelbara riskbedömningen på plats, medan insatser såsom skyddat boende och fortsatt säkerhetsplanering bedöms av socialtjänsten. Rättsväsendet ansvarar bland annat för huruvida förundersökning ska inledas och den fortsatta rättsliga processen. Samtliga dessa tre samhällsaktörer ansvarar under lagen (Länsstyrelsen, 2019). Socialarbetare gör en individuell bedömning av den våldsutsatta individens behov och socialnämnden ska med stöd av 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:432) tillse att den som utsatts för brott får stöd och hjälp. Socialnämnden ska även särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Det är således inte lagstadgat att socialnämnden ska beakta det stöd och den hjälp som män som är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av för att förändra sin situation.

Denna lagstiftning får anses diskriminera och utesluta män som utsätts för våld i nära relationer, eftersom lagen enbart fokuserar på kvinnor som offer.

Enligt Kullberg et al. (2012b) visar forskning att våldsutsatta kvinnor i allmänhet får mer hjälp än män. Kullberg et al. (2012b) belyser även att forskning har kommit fram till att kvinnor erhåller empatiskt stöd i högre grad än män. Kvinnor är även mer benägna att söka hjälp när de utsätts för fysiska och psykiska belastningar. Kullberg et al. (2012b) betonar att det därmed uppstår en problematik eftersom manlighet och offer vanligtvis inte förknippas med varandra. Detta kan även ses i samband med den nyss nämnda paragrafen gällande socialnämndens ansvar gentemot våldsutsatta kvinnor. Problematiken som Kullberg et al. (2012b) beskriver kan vidare härledas till att unga människor påverkas av sociala normer präglade av stereotypa könsuppfattningar där pojkar antas utgöra en risk och tjejer bedöms vara utsatta för risk. Dessa risker utgörs av pojkars våldsamma och impulsiva beteenden. Pojkar får i högre grad lära sig att inte framträda som rädda eller ledsna i det sociala rummet utan att de i stället ska undertrycka känslor som värme och empati. Detta leder till att pojkar känner skam när dessa känslor uppkommer och i stället visar känslor av ilska, vilket har sin förklaring i de olika könsrollerna (Timimi, 2011). Ett resultat av sådana könsroller om maskulinitet är att män i större utsträckning än kvinnor begår självmord. I Sverige är 70 procent av de individer som begår självmord således män. En av förklaringarna till detta är att män, som tidigare nämnts, i mindre utsträckning än kvinnor söker stöd för psykisk ohälsa (Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, 2019).

Kvinnors utsatthet fick genom den globala *metoo-rörelsen*, som startade under hösten 2017, en större plats i det sociala rummet. Syftet med *metoo-rörelsen* var att uppmärksamma omfattningen av kvinnors utsatthet avseende sexuella trakasserier. Ett antal kampanjer genomfördes för att belysa de patriarkala samhällsstrukturerna (Nationalencyklopedin: me too). En sådan belysning av patriarkala strukturer kan leda till en ökad medvetenhet om de rådande normerna kring maskulinitet, där manlighet och offer vanligtvis inte hör samman. Ett patriarkalt samhällssystem består av strukturer av dessa könsnormer där män har en ledande ställning över kvinnor (Giddens & Sutton, 2014). De patriarkala strukturerna belystes således genom *metoo-rörelsen*, vilket kan förväntas medföra

att män som är offer för våld i nära relationer synliggörs i större utsträckning än tidigare.

Migliaccio (2001) förklarar att exempelvis socialarbetare som arbetar med män som är utsatta för våld i nära relationer har en viktig del i att inkludera och att ge ett erkännande gentemot dessa män, vilket i sin tur kan uppmuntra fler av de män som faller offer för våld i nära relationer att uttrycka sina erfarenheter. Socialarbetares bemötande och arbete gentemot män som är våldsutsatta kan påverka dels huruvida män som är utsatta för våld i nära relationer identifierar sig som offer, dels förändringsprocessen för att undkomma våldet. Att få ett erkännande av exempelvis polisen eller andra institutioner som möter dessa individer kan minska den eventuella stigmatisering som individerna erhåller eller förmodar att de kommer att få. Som ett resultat av detta kan yrkesverksamma, inom exempelvis socialt arbete, på ett bättre sätt märka och uppfatta förekomsten av män som faller offer för våld i nära relationer. Denna kunskap kan i sin tur leda till lämpliga åtgärder som är nödvändiga för att på ett adekvat sätt hantera problematiken.

1.1.1 Studiens relevans för socialt arbete

I flera hänseenden är det kvinnors utsatthet som belyses såväl lagstadgat som i det sociala rummet. Regeringen driver en jämställdhetspolitik som innefattar att motarbeta det våld som män utsätter kvinnor för (Socialdepartementet, 2017). När våld i nära relationer belyses är ofta kvinnors utsatthet i fokus och våldsutsatta män exkluderas. Det framgår dock, som tidigare nämnts, av Brottsförebyggande rådets (BRÅ) rapport 2009:12 att lika många män som kvinnor uppger att de blivit utsatta för någon form av våld i nära relationer (Hradilova, 2009). För att ha möjlighet att förebygga det våld som män utsätts för i nära relationer är det av vikt att professionella uppmärksammar detta problem och är införstådda med den komplexitet som maskulinitet och könsroller innebär för dessa individer. Att professionella uppmärksammar detta kan leda till att problemet erkänns och genom att belysa problematiken kan män som utsätts för våld i nära relationer inkluderas i en högre grad, i syfte att visa en mångfacetterad syn på våld i nära relationer och på så sätt utveckla kunskapsläget om detta fenomen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka hur professionella som arbetar med män som är utsatta för våld i nära relationer uppfattar dessa individers utsatthet, samt att undersöka hur de professionella reflekterar kring de riktlinjer som finns på samhällsnivå för dessa män.

Ur studiens syfte härleds följande frågeställningar:

- Hur beskriver professionella sin upplevelse av att arbeta med män som offer för våld i nära relationer?
- Vilka synsätt hos professionella kan urskiljas beträffande män som utsätts för våld i nära relationer?
- Hur anser professionella att samhällssynen gällande män som blir utsatta för våld i nära relationer påverkar det professionella arbetet med denna grupp?
- Hur beskriver professionella sin upplevelse av lagar och riktlinjer i förhållande till arbetet med män som utsätts för våld i nära relationer?

1.3 Terminologi

I denna del förtydligar vi begrepp som ofta förekommer kring fenomenet män som utsätts för våld i nära relationer. Syftet är att uppnå en ökad tydlighet i uppsatsen.

1.3.1 Våld i nära relationer

Av Socialstyrelsens hemsida framgår att våld i nära relationer kan ta formen av misshandel av fysisk, psykisk eller sexuell art. Ofta är våldet en kombination av alla dessa tre former. Fysisk misshandel kan exempelvis innebära att man blir fasthållen, knuffad, sparkad eller slagen. Psykiskt våld kan innebära outtalade eller konkreta hot och trakasserier. Sexuellt våld utgörs av att man tvingas utföra sexuella handlingar eller utför sexuella handlingar som man inte vågar avböja (Socialstyrelsen, 2019). Vissa av respondenterna förklarar även våld i nära relationer utifrån Per Isdals (2001) definition av våld: "Våld är varje handling, riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill" (s. 34). Isdal (2001) inbegriper i sin definition våld av fysisk,

psykisk, sexuell och materiell art. Materiellt våld kan innebära att en individs partner förstör materiella ting, antingen i hemmet eller utanför (Isdal, 2001). Denna uppsats kommer att tillämpa Socialstyrelsens (2019) och Isdals (2001) definitioner i kombination med varandra.

När vi i denna uppsats använder uttrycken ”män som våldsoffer”, ”män som offer för våld i nära relationer” och ”våldsutsatta män” avser vi män som utsätts för våld i nära relationer.

1.3.2 Kön, genus och könsroller

Kön, genus och könsroller är tre genomgående teman i uppsatsen och ett vanligt förekommande tema i intervjuerna med respondenterna. I denna uppsats görs en åtskillnad mellan dessa två begrepp. Kön definieras som en individs biologiska funktioner, medan genus definieras som individens sociala beteende och förväntningar (Kullberg, 2012a). Med könsroller avses de skillnader som finns mellan kvinnor och män gällande exempelvis normer, beteenden och värderingar (Nationalencyklopedin: könsroll).

1.3.3 Professionella

I denna studie avser begreppet ”professionella” utbildade som arbetar på organisationer som riktar sig till våldsutsatta män i nära relationer; med detta avser vi våra respondenter. När benämningen professionella återges utifrån andra forskares studier hänvisas till den enskilda forskarens definition.

1.4 Avgränsningar

Denna studie är avgränsad till professionella som arbetar inom organisationer där de möter män som är utsatta för våld i nära relationer. Vi anlägger ett professionellt perspektiv på fenomenet med ett fokus på professionellas upplevelser av att arbeta med denna målgrupp. Orsaker till våldet skildras därför inte på något ingående sätt i denna studie. Eftersom respondenterna uppgav att deras erfarenheter främst bestod av att möta män som lever i en heterosexuell relation, är denna studie avgränsad till en syn på fenomenet utifrån heterorelationer.

1.5 Arbetsfördelning

Vi har eftersträvat en jämlik arbetsfördelning och har därmed till stor del arbetat tillsammans. Den första intervjun genomfördes gemensamt. Resterande intervjuer har delats upp jämnt, tre var, och genomförts individuellt. Transkriberingen av den första intervjun delades upp på hälften och genomfördes sedan individuellt. Resterande transkriberingar genomfördes individuellt (tre var). Återstående delar genomfördes gemensamt.

1.6 Uppsatsens fortsatta disposition

Kapitel 2 ger en introduktion till tidigare forskning om mäns utsatthet i våld i nära relationer och den tidigare förståelsen av detta fenomen. I efterföljande kapitel 3 redogörs för valda teorier, där vi utgår från konstruktionen av sociala problem, social exkludering, skam och maskulinitet. Kapitel 4 redogör för de metodologiska överväganden vi gjort i denna studie. I kapitel 5 redovisas resultat och analys av det insamlade materialet. Det avslutande kapitel 6 består av en sammanfattning och diskussion där vi vidare beskriver vilka slutsatser som kan dras av studien.

2. Tidigare forskning

Den forskning som presenteras nedan belyser mäns utsatthet i våld i nära relationer. Utifrån vår litteraturoversikt identifierade vi sex relevanta källor, som vi har använt oss av. Den första delen beskriver olika typer av våld som män utsätts för och omfattningen av fenomenet. I den andra delen presenteras konstruktionen av maskulinitet och dess följder för det professionella arbetet med män som utsätts för våld i nära relationer. I den sista delen redogörs för forskning som behandlar hur män som är utsatta för våld i nära relationer försätts i en marginaliserad position. Forskningen som redovisas är relevant för vår studie eftersom den belyser omständigheter som kan påverka bemötandet av våldsutsatta män.

2.1 Typer av våld och omfattning av män som offer för våld i nära relationer

Costa et al. (2015) och Nybergh et al. (2013) har genomfört kvantitativa studier som behandlar omfattningen av våld i nära relationer i olika delar av Europa och därvid undersökt fenomenet utifrån könsskillnader. Av resultaten framkom att män och kvinnor utsätts för våld i nära relationer i lika stor omfattning. I båda resultaten framgick även att de olika könen kan utsättas för olika typer av våld. I Nybergh et al. (2013) utgörs respondenterna av individer som är bosatta i Sverige medan respondenterna i Costa et al. (2015) utgörs av individer från åtta städer i åtta europeiska länder.

Syftet med Nyberghs et al. (2013) studie är att undersöka i vilken grad individer anmäler att de är utsatta för våld i nära relationer. I studien undersöks även de bakomliggande faktorerna, sociala och beteendemässiga skäl för att använda psykiskt, fysiskt och sexuellt våld bland individer som är bosatta i Sverige. En tvärsnittsstudie genomfördes år 2009, varvid 624 svar från kvinnor och 458 svar från män insamlades och utgjorde underlag till analysen. Av resultatet framgick att män och kvinnor uppgav att de blir utsatta för våld i lika stor utsträckning under det år som studien genomfördes. Sambandet mellan olika faktorer hos våldsutsatta kvinnor och män var att de uppgav att de fick ett bristfälligt socialt stöd. Andra påverkande faktorer var civilstånd och att vara

uppvuxen i ett hem med förekomst av våld mellan föräldrarna. Resultatet uppvisade även att kvinnor och män tenderar att rapportera olika sociala konsekvenser av våld i nära relationer, där endast kvinnor uppgav konsekvenser som var relaterade till barnen, såsom att förflytta barnet från hemmet där våldet fanns och att män i stället arbetade mer än vanligt för att komma ifrån våldet i hemmet. Sammanfattningsvis menar Nybergh et al. (2013) att det är av vikt att beakta maskulinitet och könsnormer för att utvidga och fördjupa förståelsen för hur individens kön inverkar på upplevelsen av våld i nära relationer.

Syftet med Costas et al. (2015) studie är att bedöma omfattningen av våld i nära relationer bland 3 496 män och kvinnor i åldrarna 18-64 från åtta städer i åtta europeiska länder. De utvalda länderna var, i syfte att skapa en geografisk mångfald i resultatet, Belgien, Tyskland, Grekland, Ungern, Portugal, Spanien, Sverige och Storbritannien. Genom en multicenterstudie som genomförts av flera samverkande institutioner undersöktes skillnader mellan stad och kön med hänsyn till offer och/eller förövare där man studerade våldets art och omfattning. Av resultatet framgick att det finns ett behov av att ta hänsyn till att både kvinnor och män kan ses som potentiella offer och gärningsmän när det gäller våld i nära relationer. Kvinnor och män i varje stad uppgav i lika stor utsträckning att de var offer och utövare av våld i nära relationer, förutom när det gällde det sexuella våldet. Här visade studien att män utövar detta våld i större omfattning. Resultatet visade även andra skillnader mellan könen, t.ex. att kvinnor var mer benägna än män att utöva psykiskt våld och gjorde detta mer frekvent medan män var mer benägna att utöva fysiskt våld. Costa et al. (2015) vill betona vikten av samhällets arbete gällande våld i nära relationer eftersom det kan påverka individers benägenhet att identifiera sig som våldsutsatta. För att sedan ha möjlighet att förebygga våld krävs även att man tar hänsyn till att utsatthet för våld i nära relationer förekommer bland både kvinnor och män och att detta kan ta sig uttryck på olika sätt.

2.2 Konstruktionen av maskulinitet och synen på maskulinitet i socialt arbete

Nybergh, Enander och Krantz (2016) och Migliaccio (2001) har gjort kvalitativa intervjustudier som syftar till att utforska och tolka mäns upplevelser av våld i

nära relationer. Båda studier belyser även det bemötande som männen erhåller av professionella.

Syftet med Nybergh, Enander och Krantz (2016) studie är att med stöd av teorier på området, främst Michael P. Johnsons våldstypologi, tolka mäns erfarenheter av våld i nära relationer. Studien består av 20 intervjuer utförda i Sverige med män som själva har identifierat sig som utsatta för våld i nära relationer. Författarna menar att den största delen forskning inom detta ämne kommer från enkätbaserade studier och att det finns relativt få publicerade djupintervjuer om mäns upplevelser av att bli utsatta för våld i nära relationer. I resultaten framkom att män i allmänhet inte ansåg att fysiskt våld var hotande när det begicks av kvinnor. De utsattes inte heller för flera av de kontrolltaktiker som enligt Johnsons våldstypologi kategoriseras som "den intima terrorismen". Detta ger i sin tur stöd för argumentet att kvinnors och mäns upplevelser av våld i nära relationer skiljer sig åt i heterosexuella könsrelationer, vilket också går att koppla till diskurser om maskulinitet eftersom män inte ses som offer till följd av dessa normer. Studiens resultat uppmuntrade till att integrera strukturella ojämlikheter relaterade till kön och sexualitet i analyser av mäns upplevelser av våld i nära relationer. Studien belyser varför män blir utsatta för våld i heterosexuella förhållanden. I ett av resultaten kunde man koppla hegemonisk maskulinitet till att män blir utsatta för våld av sina kvinnliga partners. Studien visar därför att männen uteslutande utsattes för våld av kvinnor eftersom männen levde i heterosexuella könsrelationer. Några av de utsatta männen beskrev att de inte kunde leva upp till den maskulina normen och därför blev underordnade sina kvinnliga partners som hånade dem för att de inte tjänade tillräckligt med pengar, förlöjligade dem för att de var svaga och hånade dem när de grät för att de blev slagna. Till följd av detta lyftes genus fram som en användbar analyskategori när män utsätts för våld i nära relationer.

Nybergh, Enander och Krantz (2016) studie kopplar våld i nära relationer till strukturella ojämlikheter i förhållande till maskulinitet och femininitet. Författarna beskriver skillnader mellan kvinnor och män som utsätts för våld i nära relationer. De skriver att kvinnor som utsätts för våld i nära relationer upplever att samhället inte vill tilldela dem fulla befogenheter, medan män i stället upplever en svårighet att exempelvis upprätthålla det maskulina idealet som följd av att ha blivit utsatt för våld i en nära relation. Författarna beskriver att maskulinitet bland annat kan

kopplas till att försörja familjen och att dessa egenskaper är nära kopplade till makt och kontroll av andra. Nybergh, Enander och Krantz (2016) beskriver att medan kvinnor kan uppnå känslomässig kontroll över sina partners, vilket i och för sig kan medföra betydande och skadliga effekter, får de i allmänhet sällan ett maktövertag över männen på detta sätt. Männen i studien upplevde generellt en känslomässig kontroll från sina kvinnliga partners. Detta reproducerade hierarkier genom att kvinnliga partners förlöjligade männen när de grät vilket kan sättas i kontext till hegemoniska maskuliniteter. Män som utsätts för våld i nära relationer kan därmed uppleva skam och vara ovilliga att diskutera sina upplevelser eftersom det kan hota deras känsla av maskulinitet. De resultat som framkommit av studien uppvisar att yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård samt socialt arbete behöver vara medvetna om att även män kan utsättas för våld i nära relationer. Det är viktigt att män får ta plats för att kunna bekräfta sina erfarenheter, med ett särskilt betonde av möjligheten att manliga offer kan vara rädda för att i stället bli betraktade som förövare när de söker hjälp. Därför är det väsentligt att kunskap om både offer och förövare utvecklas och integreras i utbildningen för professionella aktörer som möter män som utsätts eller har utsatts för våld i nära relationer.

Migliaccios (2001) intervjustudie analyserar berättelser av män som varit utsatta för våld i nära relationer. Genom att intervjua tolv heterosexuella män som blivit utsatta för våld av sina kvinnliga partners har han kartlagt mäns erfarenheter och reaktioner på sina våldsamma förhållanden och illustrerat hur rädslan för att bli feminiserad ofta kunde leda till att våldet fortgick. Författaren beskriver hur maskulinitet inte definieras som vad det är utan snarare som vad det inte är; detta innebär att för att man ska vara en man kan man inte vara kvinnlig. Att en man bekräftar och accepterar att han är utsatt för våld av sin kvinnliga partner kan innebära att han ses som försvagad och att han därmed berövas sin manliga roll och identitet. Studien åskådliggör berättelser som visar hur det är att vara en man och utsatt, att vara marginaliserad i ett hegemoniskt samhälle och den rädsla som finns associerad med en sådan marginalisering. I sin studie tillämpar Migliaccio (2001) Ian Harris begreppsapparat och specifikt hans ”maskulina meddelanden” för att förklara respondenternas berättelser. Maskulina meddelanden förklaras som den bekräftelse män får ta del av när de iklar sig samhällets accepterade könsidentiteter.

Migliaccio (2001) nämner ett flertal kategorier som berör förväntningar som inryms i begreppet maskulinitet; självförtroende, behärskning, kontroll och skam över att man inte lever upp till förväntningarna. Skam är ett attribut som inte kännetecknar maskulinitet. Om en man väljer att berätta om sina upplevelser kan mannen uppleva att omgivningen ser honom som mindre maskulin. När en individ känner skam inför en upplevelse blir individen även mindre benägen att diskutera situationen. Denna tystnad gör att våldet kan fortsätta, vilket kan leda till en osäkerhet hos mannen. På grund av rädsla för att ses som försvagad försöker många män dölja eller förneka de aspekter av sin identitet som resulterar i denna marginalisering. Migliaccio uttrycker också att när individer marginaliseras kan det få som konsekvens att de nekas tillgång till resurser.

Migliaccio (2001) menar också att marginaliserade mäns avvikande status kan resultera i att andra ifrågasätter deras maskulinitet. För att kunna definieras som maskulin måste en man övertyga andra om att han inte är kvinnlig. På så sätt tenderar män att följa de tillskrivna uppfattningarna om maskulinitet, som egentligen är ett undvikande av feminina egenskaper. Maskulina föreställningar inkluderar förnekande av smärta, vägran att begära hjälp och förväntad dominans över andra, särskilt kvinnor. I de flesta fall är ett brott mot könsnormer oacceptabelt för båda könen, men effekten av att korsa dessa könsroller har emellertid en mer negativ kulturell betydelse för män än för kvinnor - vilket i sin tur innebär att män som korsar könsroller är mer kulturellt stigmatiserade än motsvarande kvinnor.

Resultaten i Migliaccios (2001) studie påvisar att patriarkala strukturer kan få negativa effekter på män som avviker från maskulina ideal. Ett antal av männen i studien hade försökt att söka hjälp men upplevt att de mötts av fördomar och nedtryckande reaktioner från institutioner som borde ha hjälpt dem i deras situationer. Att män som faller offer för våld i nära relationer får ett erkännande av exempelvis polisen och andra institutioner som möter dessa individer kan minska den stigmatisering som individerna erhåller eller förmodar att de kommer att få. Detta kan i sin tur uppmuntra fler av de män som faller offer för våld i nära relationer att uttrycka sina erfarenheter. Som ett resultat av detta kan yrkesverksamma, inom exempelvis socialt arbete, på ett bättre sätt ha möjlighet att uppfatta förekomsten av män som faller offer för våld i nära relationer. Denna

kunskap kan i sin tur ge upphov till lämpliga åtgärder som är nödvändiga för att på ett adekvat sätt hantera problematiken.

2.3 Utsatta män i marginalen

Migliaccio (2002) och Bates et al. (2019) behandlar hur den våldsutsatte mannen i en partnerrelation försätts i en marginaliserad position. De beskriver vikten av att se män som utsätts för våld som ett socialt problem och exemplifierar hur arbetet kring detta fenomen kan utvecklas.

Migliaccios (2002) narrativanalys belyser berättelser där män har varit utsatta för våld i nära relationer. Migliaccio (2002) analyserar tolv berättelser från män som uppgett att de har varit utsatta för våld av sina kvinnliga partners och jämför dessa berättelser med resultat från tidigare studier om kvinnomisshandel. Migliaccio (2002) beskriver att man sedan 1970-talet har dokumenterat händelser av våld i nära relationer men att dessa studier i många fall har fokuserat på kvinnor som offer för våld i nära relationer, vilket har inneburit att kvinnor ses som offer och män som förövare. Tidigare forskning har även bekräftat att män kan vara offer men att fenomenet inte är lika allvarligt eller allmänt förekommande som kvinnor som faller offer för våld i nära relationer.

Omfattningen av män som utsätts för våld i nära relationer är omdebatterad och det finns en tudelad bild hos forskare om våldsnivån. Migliaccio (2002) förklarar att anledningen till att det finns en sådan skillnad mellan resultaten i forskningen till en stor del beror på att våld definieras olika i olika sammanhang. Författaren beskriver att det finns skillnader mellan de upplevelser män och kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer har. Trots att det finns likheter är upplevelserna inte identiska. Till exempel måste kvinnor inte bara kämpa mot det våld som de utsätts för, utan också mot ett samhälle som är strukturerat för att försvaga dem. Däremot kämpar en man som har utsatts för våld i nära relationer både internt och externt med upprätthållandet av ett maskulint ideal. Enligt Migliaccio (2002) förväntar sig de flesta individer att män ska vara större och starkare än sina kvinnliga partners, oavsett om de är det, vilket kan ha betydande effekter på den maskulina identiteten hos en man som har utsatts för våld i nära relationer. Författaren beskriver att en man som har utsatts för våld i nära relationer kan avstå från att uttrycka sin rädsla, från att be om hjälp eller till och med från att diskutera

situationen i ett försök att undvika att bli berövad sin manliga roll. Författaren framhäver att vissa forskare hävdar att män har ett fysiskt övertag jämfört med kvinnor, vilket gör männens upplevelser annorlunda eller att de upplever våldet som i någon mening mindre skadligt än motsvarande upplevelser hos kvinnor som blivit utsatta för fysiskt våld. Författaren förklarar att männen beskrev rimliga förklaringar och skäl till varför deras storlek och styrka inte var viktiga faktorer i deras relationer, vilket stöder uppfattningen att kvinnors och mäns upplevelser av fysiskt våld är likartad, dock att upplevelserna inte är identiska.

Migliaccio (2002) har utifrån sin narrativanalys om våldsutsatta män funnit olika särdrag som kan känneteckna ett förhållande som karakteriseras av intimt partnervåld: beskrivningar av förhållandet, acceptans av våldet och påverkan av sociala institutioner. I *beskrivningarna av förhållandet* utvecklas liknande egenskaper bland de som utsätts för intimt partnervåld, nämligen att våldet normaliseras och att den våldsutsatta blir isolerad från vänner och familj. Migliaccio (2002) fann också att männen som varit utsatta för våld beskrev att de upplevde en *acceptans av våldet*, vilket vidare beskrivs som att de lärde sig olika sätt att förklara eller förneka våldet för att kunna överleva och hantera sina partners utbrott. En våldsutsatt person kan även *påverkas av sociala institutioner*, med vilket menas interna eller externa faktorer som kan påverka en individs förmåga att till exempel lämna en relation med våldsinslag. Med externa faktorer menas exempelvis polisen, som har en viktig roll i att stoppa våldet i intimt partnervåld. Migliaccio (2002) betonar att berättelserna från de våldsutsatta männen i studien tyder på att polisen i många fall vägrat att arresterade de närstående kvinnorna till de våldsutsatta männen eftersom poliserna hade funnit det svårt att acceptera att en manlig partner kunde bli utsatt. Migliaccio (2002) betonar att man bör se bortom kön när det gäller våld i nära relationer. Studiens resultat tyder på att det man funnit i tidigare forskning om kvinnor som utsätts för våld i nära relationer även kan användas i analysen av våldsutsatta män.

Bates et al. (2019) studie analyserar två artiklar som berör könsstereotyper om våld i nära relationer. Studien har som tema att undersöka hur könsstereotyper kan bidra till felaktiga uppfattningar om hur vi ser på våld i nära relationer samt synen på ingripandet mot våld i nära relationer. Bates et al. (2019) vill belysa vilken skada dessa stereotyper kan orsaka för offer för våld i nära relationer. Studien belyser att män som är utsatta för våld i nära relationer möter ett flertal hinder när

de ska söka hjälp och beskriva sin våldsutsatthet, samt att dessa hinder förvärras av könsstereotyperna. Bates et al. (2019) menar att pojkar och män socialiseras in i en maskulinitetsnorm som utgår från att män är självständiga, oberörda och maktfulla. Män som har en stark identifiering med dessa könsnormer kan ha svårt att identifiera sig som hjälpsökande. På grund av stereotyperna i samhället tros män uppleva en större problematik om en partner manipulerar sociala system, såsom socialtjänst, för att skada sin partner. Enligt författarna har män i större omfattning beskrivit erfarenheter där partners har manipulerat dessa system och kommit med falska anklagelser. De redogör även för att män upplever en ambivalens då de inte vill lämna förhållandet där de har blivit utsatta för våld av rädsla för en eventuell manipulation vilket kan leda till att de inte längre får ha kontakt med sina barn. Bates et al. (2019) beskriver även att det finns antaganden om att män skulle ha en mycket större sexdrift än kvinnor, vilket samtidigt skapar stigma kring att bli utsatt för kvinnors sexuella våld. Våldtäktsmyter som är förankrade i västerländska könsrollsförväntningar och som påstår att män är starka kan innebära att en man som blir utsatt för sexuellt våld får svårigheter att identifiera sig med de rådande maskulinitetsnormerna och därför också med att känna sig maskulin. En konsekvens av könsstereotyperna kan bli att kvinnor i större utsträckning ignoreras som utövare av våld i nära relationer. Detta kan leda till att brottsofferorganisationer riktade till våldsutsatta män blir underfinansierade, samtidigt som det finns få alternativ för kvinnor att få hjälp med sitt våldsamma beteende. Bates et al. (2019) betonar vikten av att utmana dessa könsstereotyper tidigt i barns utveckling. Könsnormerna är redan vedertagna under tonåren och i vuxen ålder och det blir därför av vikt att ta itu med könsnormer i tidig ålder för att våldet ska reduceras.

2.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Den bild som framträder i tidigare forskning om våldsutsatta män är att omfattningen av män och kvinnor som utsätts för våld i nära relationer kan antas vara lika stor, dock utsätts män och kvinnor för olika sorters våld. Forskningen belyser även att mäns upplevelser av att vara utsatta för våld i nära relationer ofta är starkt kopplade till stigma på grund av rådande maskulinitetsnormer, vilket kan påverka huruvida männen identifierar sig som hjälpsökande och i så fall vilken

hjälp männen får av professionella aktörer. Det är därmed av vikt att professionella är lyhörda för männens hjälpsökande. Maskulinitetsnormer kan således osynliggöra män som offer för våld i nära relationer och påverkar hur våldet mot dessa uppfattas av professionella och samhället i stort. Ett återkommande tema i tidigare forskning är att vikten av utbildning och kännedom om könsnormer betonas för att förebygga stigmatiseringen kring män som utsätts för våld i nära relationer. Då vår studie undersöker professionellas förhållningssätt kan vi bidra med en utveckling av arbetet för att på ett mera stödjande sätt kunna bistå våldsutsatta män som söker professionell hjälp.

3. Teoretiskt ramverk och begrepp

I detta avsnitt görs en genomgång av de teorier och teoretiska begrepp som vi anser är av relevans för att besvara våra frågeställningar och vidare belysa hur fenomenet våldsutsatta män i nära relationer kan förstås. Majoriteten av de teorier vi har valt utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Socialkonstruktivism utgår från att verkligheten är socialt konstruerad och således ett resultat av interaktion mellan individer (Giddens & Sutton 2014). Vi har använt teorier som anlägger ett socialkonstruktivistiskt förhållningssätt: konstruktionen av sociala problem, social exkludering och maskulinitet. Skam beskrivs dock ur ett interaktionistiskt och ett strukturellt perspektiv.

3.1 Konstruktionen av sociala problem

Loseke (2003) behandlar fyra olika förhållanden som kan kategoriseras som sociala problem. Det första är att sociala problem indikerar att någonting är fel. Ordet problem tyder på att problemet orsakar skada. Den andra delen av definitionen av ett socialt problem innebär att situationen förutsätts kunna uppskattas som ett utbrett problem, vilket innebär att situationen behöver skada mer än några få personer för att definieras som ett socialt problem. Den tredje delen av definitionen innebär att förhållanden som ses som sociala problem ska kunna förändras av människor. Den sista komponenten av definitionen är att sociala problem är en kategori för förhållanden som anses behöva förändras. Att definiera ett förhållande som ett socialt problem innebär alltså att samtidigt ta ställning för att detta förhållande behöver förändras.

Goldberg (2005) konstaterar att vad som anses vara ett socialt problem stipuleras av de rådande maktförhållandena i ett samhälle. De grupper i samhället som innehar makt är de som också har makt att definiera vilka tillstånd som ska betraktas som sociala problem. Goldberg (2005) använder sig av Sven-Åke Lindgrens tes om att varje arena har en viss stadgad rymlighet vilket avgränsar de antal sociala problem som arenorna kan ge plats åt under en specifik period. Med detta avses hur det sociala problemet behandlas på arenor såsom exempelvis massmedia, politiska institutioner och privata stiftelser. Varje socialt problem

måste alltså dels etableras, dels upprätthållas som ett socialt problem på dessa arenor.

Om ett förhållande inte behandlas på exempelvis politisk nivå och blir föremål för lagstiftning, definieras detta förhållande sällan som ett socialt problem (Meeuwisse & Swärd, 2013). Ström (2012) menar att det manliga könet är missgynnat i lagstiftningen gällande våld i nära relationer. Ström nämner olika exempel på detta. Han nämner att frivilligorganisationer har möjlighet enligt förordningen (1998:1814) att erhålla statsbidrag för att arbeta med våld gentemot kvinnor, dock inte för arbete med våldsutsatta män. Som han även konstaterar gäller enligt 4 kap. 4 a § brottsbalken att en man som gör sig skyldig till upprepade våldsbrott eller andra kränkningar mot en kvinna kan dömas för grov kvinnofridskränkning. Det krävs alltså att förövaren är en man och att brottsoffret är en kvinna. Det finns dock inget motsvarande brott som heter ”mansfridskränkning”. Det finns visserligen en annan brottstyp som kallas grov fridskränkning, men detta stadgande är generellt och riktar sig inte enbart till våldsutsatta män på samma sätt som grov kvinnofridskränkning gör till kvinnor. Ström påpekar även att kvinnor särskilt uppmärksammas i socialtjänstlagens (2001:453) 5 kap. 11 §, eftersom socialnämnden särskilt ska beakta kvinnor som är eller har varit utsatta för våld. Ström (2012) anser att lagen är svårföränderlig eftersom lagstiftaren har anammat ett feministiskt synsätt. Att kvinnor framställs som offer i lagstiftningen kan även stärka en maktobalans eftersom offer inte sällan tilldelas egenskaper som svaga.

3.2 Social exkludering (Stigmatisering - marginalisering)

Erving Goffman (2014) har utvecklat begreppet stigma och förklarar stigma som en följd av att individer har ett behov av att indela människor i kategorier, och samtidigt bestämma vilka egenskaper som ska klassas som det normala inom varje kategori. Vid möte med en ny person utgår individen från det första intrycket vilket senare omformas till normativa antaganden. Om den nya personen som tillhör en viss kategori avviker från denna grupp i övrigt kan detta innebära att den blir stämplad som avvikande och därmed riskerar att avvika från normen, vilket innebär ett stigma. Goffman (2014) definierar vidare stigma som en beteckning för karaktärsdrag vilka fungerar nedlåtande. Enligt Goffman (2014)

baseras en typ av stigma på den individuella karaktären hos individer, exempelvis avvikande tendenser såsom psykisk ohälsa och självmordsbenägenhet. Goffman (2014) menar att individen som är utsatt för stigmatiseringen betraktar sig själv utifrån andra individers perspektiv, vilket gör att den stigmatiserade individen framställer sig själv som icke likvärdig med resterande individer i samhället. Goffman belyser den motstridighet som finns i samhällets behandlande av stigmatiserade människor; dels höjs individen genom att myndigheter uppmuntrar individerna till att ta makten över sin tillvaro för att möjliggöra förändring och se sig själva som jämbördiga med resterande, dels sänks individen genom att framställas som avvikande vilken måste prestera för att bli en del av resterande samhälle igen och därmed betraktas som icke avvikande (Goffman, 2014).

Davidsson & Petersson (2016) använder begreppet social exkludering för att beskriva den klassificering som sker på grund av rådande kategoriseringar i samhället, på samma sätt som beskrivs i Goffmans förklaring av stigma. Davidsson & Petersson (2016) utgår från Foucaults teorier om social exkludering för att beskriva samhälleliga diskurser. Diskurserna sätter gränser för vad som ses som normalt respektive onormalt. Dessa diskurser bildar en ram för vad som är rimligt att tänka, säga, anse och göra. Diskurserna kommer sedan till uttryck i samhällsinstitutioner. Davidsson & Petersson (2016) menar dock att en kategorisering förutsätter att man samtidigt tillämpar motsatspar, eftersom att det skulle vara intetsägande att tala om det normala utan att nämna det onormala. På så vis skapar dessa motsatspar samhälleliga maktstrukturer när man ställer grupper mot varandra.

Davidsson & Petersson (2016) menar dessutom att gruppfördomar innebär en exkluderingsteknik som kan praktiseras på gruppnivå, vilket även kan förklara Goffmans beskrivning av stigma. För att gruppstigmatisering ska kunna ske effektivt krävs en icke jämbördig maktbalans i vilken den dominerande gruppen har en vedertagen maktposition. Nedvärderande föreställningar om utsatta grupper används då mot dessa underordnade grupper för att de ska tillskrivas skulden för sin utsatthet. Lars Svedberg (1995) använder i stället marginalisering för att beskriva ett ovälkommet befinnande i en situation av utanförskap och ett händelseförlopp som kan resultera i att marginaliserade individer ges bristfälligt tillträde till de primära sociala resurserna och därmed inte i lika hög grad ges möjlighet att påverka sin tillvaro (Svedberg, 1995).

3.3 Skam

För att förstå begreppet skam har vi utgått från ett interaktionistiskt perspektiv, vilket innebär att man ser skam som det sinnelag som infinner sig när en individ ser sig själv utifrån en annan individs perspektiv. Vi går sedan vidare och behandlar skam utifrån ett strukturellt perspektiv för att få en större överblick över hur skam kan påverka samhällets syn på män som utsätts för våld i nära relationer.

Scheff & Starrin (2013) anlägger ett interaktionistiskt perspektiv för att beskriva skam. De menar att skam kan förstås som det sinnelag som uppstår när en individ ser sig själv utifrån en annan individs perspektiv på ett negativt sätt. Skam, och dess motsatsbild stolthet, är de känslor som har störst inverkan på en individs sociala interaktion och självkänsla. Scheff & Starrin (2013) menar att dessa känslor fördöms i det moderna samhället och att man i stället uppmärksammar individen eftersom man som individ förväntas uppbära självständighet snarare än känslomässigt beroende i relationer. Charles Horton Cooley (1922) beskriver att skam och stolthet skapas som ett resultat av att en individ ser sig själv utifrån en annans synsätt. Cooley har myntat begreppet spegeljaget, vilket har stor anknytning till begreppet skam. Cooley menar att spegeljaget har tre betydande beståndsdelar: bilden av hur en individ framträder för en annan individ, bilden av den andra individens bedömning samt hur individens självmedvetande yttrar sig genom exempelvis skam eller stolthet. Cooley menar att den andres bedömning av en annan individ är av betydelse för denna individs känslor eftersom personen visualiserar vilken bild andra personer har av en. Detta innebär att individen tilldelar sig själv dessa egenskaper utifrån den andres bedömning, egenskaperna kan i sin tur skilja sig åt beroende på vilka personer individen möter (Cooley, 1922).

Johansson & Lalander (2013) kopplar skam till sociala normer och ideal. De konstaterar att skam innefattar att en individ anpassar sig till de olika sociala förhållandena omkring sig. Känslan av skam kan ta sig uttryck i olika former. Det kan exempelvis leda till att en individ upplever otillräcklighet eller motiveras av en ökad driftighet och får en vilja att sätta sig upp mot de sociala gränserna. Johansson & Lalander (2013) beskriver att skam även innefattar olika individers beteenden i relation till samhällsnormer som exempelvis ideal kring genus. Johansson & Lalander (2013) menar att samhällets olika normer inte alltid

behöver vara av positiv form. Skam kan exempelvis ses som ett tecken på behov av förändring i samhällsnormerna eftersom normerna kan leda till förtryck och underordning. De menar vidare att skam på så sätt kan användas som en öppning till att resonera kring denna problematik. Skam blir således en väsentlig indikation på hur individer förhåller sig till samhällsnormer och när individer överskrider dessa sociala gränser.

3.4 Maskulinitet

Vi har valt att ta utgångspunkt i teorier som betraktar maskulinitet som en social konstruktion, där maskuliniteter kännetecknas av att de är formade och uppstår vid vissa tider och platser; de är dessutom alltid förenade med en förändring (Connell, 2008).

Giddens & Sutton (2014) menar att konstruktionen av maskulinitet bildas vid tidig uppväxt. Genom positiva och negativa sanktioner uppmuntras pojkar och flickor till olika handlingar som styr deras beteenden. Giddens & Sutton (2014) menar att individer genom uppfostran påverkas till att inta en specifik könsroll. Om individen inte följer de normer som individens biologiska kön tillskriver dem kan detta innebära ett tecken på att individen inte tagit del av kunskap och socialisering gällande könsnormer, därmed bryter individen mot upprätthållandet av den sociala organiseringen.

Connell (2008) beskriver att maskuliniteter kännetecknas av att de är formade av och uppstår vid vissa tider och platser samt att de alltid är förenade med en förändring. Connell (2008) beskriver att ”sann maskulinitet” utgår från mannens kropp. Connell (2008) menar att den ”sanna maskuliniteten” innebär att mäns kroppar driver på ett våldsamt beteende, vilket skulle förklara att män är mer fysiskt aggressiva än kvinnor. Connell (2008) beskriver vidare att den maskulina kroppen också sätter stopp för vissa egenskaper som anknyter till ett feminint beteende. Knutagård (2016) konstaterar att en man som framställs som offer går emot den uppfattning som finns av maskulinitet eftersom de egenskaper som ofta kopplas till maskulinitet är dominans, makt och kontroll. Om en man ses som offer tilldelas denna individ i stället kvinnliga egenskaper.

Connell (2008) beskriver ett flertal olika huvudmönster i den västerländska genusordningen. Ett av dessa huvudmönster är den hegemoniska maskuliniteten,

som beskrivs som den dynamik som förmodar att män har en dominant position genom att den hegemoniska maskuliniteten ses som det allmänt accepterade svaret om patriarkatets legitimitet. Connell menar att den hegemoniska maskuliniteten kännetecknas av ett framgångsrikt hävdande av auktoritet snarare än fysiskt våld. Det är en allmänt accepterad strategi som förändras när förutsättningarna för patriarkatets motstånd gör det och på så vis kan en ny maskulinitet framhävas. Herz & Wallroth (2012) beskriver en hegemoni med män som trots en minoritetsposition erhåller makt på grund av sitt kön. Herz & Wallroth (2012) konstaterar vidare att motsatsen till en hegemonisk position exempelvis kan associeras med män som besitter egenskaper som definieras som kvinnliga.

4. Metod och metodologiska överväganden

Studiens empiri består av kvalitativa intervjuer med sju individer som arbetar professionellt i olika svenska städer med män som är utsatta för våld i nära relationer. I metodavsnittet redogör vi för valda metoder och hur vi har applicerat dessa på vår empiri. I kapitlet förklaras även hur urvalet gällande våra respondenter har utförts samt hur datainsamlingen har genomförts och vilka etiska överväganden som har gjorts under studiens gång.

4.1 Val av metod – fördelar och begränsningar

Eftersom studiens syfte och frågeställningar avser att belysa professionellas upplevelse och inställning gällande män som är utsatta för våld i nära relationer, anser vi att det är lämpligt och relevant att tillämpa en kvalitativ metod med ett induktivt angreppssätt. Genom att använda en kvalitativ metod åstadkoms en djup och ingående tolkning av fenomenet, där kontexten beaktas (Bryman, 2018). En kvalitativ forskningsmetod ger också förutsättningar för anläggande av ett större perspektiv i högre grad än en kvantitativ forskningsmetod. Den kvantitativa forskningsmetoden visar kvantifierbar och mätbar data (Bryman, 2018). Genom vårt syfte eftersträvar vi ett klarläggande av de professionellas individuella upplevelser och synvinklar, vilket står i motsats till den kvantitativa metoden. Alan Bryman (2018) framhåller att en induktiv ansats innebär att resultaten producerar teoriernas utformning. Vi har alltså till att börja med genomfört intervjuer och sedan tillämpat teorier på vårt insamlade material. Eftersom vi vill belysa respondenternas upplevelser blir en induktiv ansats passande. Detta möjliggör att respondenternas upplevelser formar de tillämpade teorierna. Intervju som metod kan ge en mångfacetterad bild av ett fenomen när man avser att kartlägga respondenternas upplevelser och uppfattningar om det specifika fenomenet. Genom att nyttja intervju som metod eftersträvas innehållsrika svar hos respondenterna som intervjuas. Med kvalitativ intervju som metod skapas också kunskap i samtalet mellan respondenten och forskaren. Den kvalitativa intervjun kan illustrera respondentens verkliga och grundliga uppfattning eftersom det är intervjupersonen som styr studiens betoning. Detta är ändamålsenligt för

vår studie, eftersom vi vill undersöka professionellas uppfattningar om ett specifikt avgränsat fenomen, i motsats till att belysa generaliserbarhet som kvantitativa metoder lägger tonvikten på. En nackdel med den kvalitativa metoden blir därmed att den inte kan resultera i några generella slutsatser.

4.2 Förförståelse

Med förförståelse avses att en individs upplevelser grundar sig i sinnesintryck, vilket får följder för hur individen uppfattar verkligheten (Thurén, 2007). Det är viktigt att vi som författare skildrar vår förförståelse för att medvetandegöra att denna kan ha haft en påverkan på resultatet då vi som forskare utgör en stor del av forskningsprocessen.

Vårt ämnesval har sitt ursprung i våra erfarenheter från vår fältförlagda utbildning. Under utbildningen praktiserade vi på en försörjningsstödsenhet vid en socialförvaltning, där vi sedan också vikarierade under en period. På försörjningsstödsenhet arbetade vi med kollegor som, förutom försörjningsstöd, även arbetade med individer som utsatts för våld i nära relationer. Utifrån dessa kollegors beskrivningar fick vi uppfattningen att det främst är kvinnor som söker hjälp när de utsatts för våld i nära relationer. Genom detta uppstod ett intresse hos oss att undersöka fenomenet våldsutsatta män i nära relationer. Ingen av oss har någon tidigare erfarenhet av att arbeta med våldsutsatta individer i allmänhet och inte heller med våldsutsatta män. Vår begränsade förförståelse för fenomenet skapade därför ett intresse att vidare undersöka fenomenet män som är utsatta för våld i nära relation. Förförståelsen är också genomsyrad av medias framställning av fenomenet. Vi har genom media fått en bild av att män som utsatts för våld i nära relationer inte synliggörs samt att våld i nära relationer i stor utsträckning inte är något som förknippas med män. Vår förståelse av fenomenet män som utsatts för våld i nära relationer påverkar vår uppfattning om hur ämnet bör tolkas och behandlas.

4.3 Urvalsprocess

Urvalet definieras som de respondenter som väljs ut för att medverka i en studie. Ett målstyrt urval kännetecknas av att urvalet bestäms för att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar (Bryman, 2018). Som tidigare nämnts

praktiserade och arbetade vi båda på en försörjningsenhet där våra kollegor arbetar med att möta individer som utsätts för våld i nära relationer. Inledningsvis planerade vi att intervjua våra kollegor. Vi beslutade dock gemensamt och i diskussion med vår handledare att inte göra detta eftersom det kan skapa en problematik att det var vår förra arbetsplats och våra kollegors berättelser därmed hade kunnat påverkas. Vi upplevde även, som tidigare nämnts, att kollegorna hade en begränsad erfarenhet gällande män som är utsatta för våld i nära relationer. Eftersom vi avsåg att undersöka detta specifika fenomen var även detta en orsak till att våra kollegor inte blev tillfrågade att delta som respondenter i vår studie.

Enligt Bryman (2018) finns det olika målstyrda urvalsmetoder. Bryman menar att ett kriteriestyrt urval innebär att forskaren väljer respondenter baserat på en eller flera uppfyllda kriterier (Bryman, 2018). I början upplevde vi en utmaning gällande vart vi skulle vända oss för att finna respondenter. I urvalsprocessen valde vi att söka organisationer efter vårt kriterium. Vårt kriterium i urvalsprocessen var att respondenterna skulle arbeta professionellt för en organisation som riktade sig till män som är utsatta för våld i nära relationer. Vi hade dock inte som kriterium att verksamheten enbart skulle rikta sig till dessa män. Detta medförde att respondenterna hade vitt skilda erfarenheter om fenomenet. När vi kontaktade organisationerna fick de potentiella respondenterna själva avgöra om de ville delta efter att ha fått information om studien. För att hitta respondenter sökte vi efter organisationer som passade in på vårt kriterium via nätet. De som kontaktades valdes slumpmässigt ut beroende på vilka organisationer som kom fram i sökningen på nätet. Vi valde att ringa om ett telefonnummer fanns tillgängligt alternativt skicka informationsbrev (se bilaga 1) via mail, om telefonnummer inte fanns tillgängligt. Vi fick även tips av vår handledare på organisationer att kontakta. Vi valde att göra ett inlägg i en Facebook-grupp som riktar sig till socionomstudenter och socionomer där vi eftersökte intervjupersoner eller organisationer som arbetar med män som är utsatta för våld i nära relationer. Vi fick genom detta tips på tre organisationer som riktade sig till män som är utsatta för våld i nära relationer. Allt eftersom vi fick tag i respondenter som kunde tänka sig att ställa upp i vår intervjustudie bokade vi in intervjuer, där vi också genom respondenterna fick vidare tips om kollegor som arbetade inom samma fält. När vi hade genomfört sju intervjuer ansåg vi att vi hade uppnått teoretisk mättnad. Bryman (2018) beskriver att

teoretisk mättnad innebär antalet intervjuer som behövs för att kunna presentera en tillförlitlig uppfattning, och tillräckligt med variationer för att kunna besvara studiens frågeställningar och syfte på ett tillfredsställande sätt, är uppfyllt. Eftersom vi ansåg att materialet var mättat och att fler intervjuer inte skulle tillföra något ytterligare valde vi att avsluta sökandet efter respondenter.

4.4 Genomförande av intervjustudien

4.4.1 Intervjuguide

Eftersom vårt syfte är inriktat på professionellas syn på ett specifikt fenomen ansåg vi att en semistrukturerad intervju var lämpligast för studien. Bryman (2018) framhåller att en semistrukturerad intervju går till så att forskaren har specifika ämnen i intervjuguiden som ska beröras men respondenten har en frihet att forma svaren i valfri riktning. Det kan även ställas följdfrågor utanför intervjuguiden som anknyter till respondentens svar. Frågorna i intervjuguiden behöver inte komma i samma ordning för varje intervju utan kan varieras. Till största del följs dock intervjuguiden även när man tillämpar en semistrukturerad intervju.

Intervjuguiden (se bilaga 2) utformades på så sätt att den delades in i olika teman: yrkesroll och arbete, uppfattning om och arbetet med män som utsätts för våld i nära relationer, och avslutning. Intervjun inleddes med introduktionsfrågor där vi bad respondenten beskriva sin yrkesroll, sitt arbete, sin utbildning och verksamheten individen arbetade inom. Bryman (2018) beskriver att det är av vikt att forskaren gör sig bekant med omgivningen där respondenten arbetar eftersom det kan främja forskarens förståelse av respondentens berättelse. Vi valde därför att inleda med dessa frågor i syfte att främja vår förståelse av respondentens berättelse. För att få fram respondenternas fördjupade kunskap om det fenomen vi ville undersöka ställde vi frågor i indirekt form under temat ”uppfattning om och arbetet med våld i nära relationer”. Bryman (2018) menar att indirekta frågor kan ställas för att undersöka respondentens uppfattning om fenomenet. Under detta tema hade vi som avsikt att respondenterna skulle ges en möjlighet att berätta fritt om sin uppfattning om fenomenet. För att vidare anlägga en öppen inställning till respondenternas berättelser lät vi dem själva definiera begrepp såsom våld i nära

relationer och öppet reflektera kring en specifik lagtext som vi uppmärksammat och som ligger i linje med vårt syfte. Kvale & Brinkmann (2014) menar att den kvalitativa forskningsintervjun är kopplad till en ojämlik maktrelation, där forskaren har en definitionsmyndighet vid intervjutillfället eftersom forskaren tar beslut om temat för intervjun och intervjuens utformning. Att involvera respondenten i högre grad genom att exempelvis låta respondenten definiera begrepp kan möjliggöra att den asymmetriska maktrelationen jämnas ut.

4.4.2 Genomförande av intervjuer

Intervjuerna startade med en kort sammanhangsmarkering innehållande studiens syfte och information om studien. Vi kontrollerade därefter om respondenten läst informationsbrevet och tagit del av de forskningsetiska regler som studien utgår från. Om detta inte hade gjorts gjordes en genomgång av informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Dessa forskningsetiska regler återkommer vi till i avsnitt 4.8. Vi berättade att följdfrågor och vidareutveckling av frågor skulle komma att ställas fortlöpande under intervjun beroende på respondentens svar. Innan vi gick vidare med intervjun utifrån intervjuguiden frågade vi om respondenterna godkände att intervjun spelades in på dator respektive mobiltelefon i syfte att kunna transkriberas efter avslutad intervju. Som tidigare nämnts genomfördes sju intervjuer. En av intervjuerna genomfördes i samråd med respondenten på dennes kontor. Bryman (2018) påpekar att det är av vikt att intervjun genomförs i en lugn miljö för att respondenten ska känna sig trygg. Bryman (2018) menar att direkta intervjuer, där forskaren och respondenten möts personligen, kan medföra att respondentens svar influeras av dennes egenskaper såsom kön, ålder och etnisk bakgrund. Vi ansåg att det var av vikt att respondenten kände sig trygg och hade goda förutsättningar och genomförde därför intervjun på den plats som respondenten önskade.

Som tidigare nämnts var respondenterna utspridda i olika städer runtom i Sverige. På grund av övriga respondenters geografiska placering genomfördes resterande sex intervjuer per telefon. Som Bryman (2018) framhåller är en nackdel med telefonintervju att kroppsspråk och ansiktsuttryck utelämnas, vilket medför att forskaren kan gå miste om att respondenterna eventuellt upplever undran och osäkerhet inför intervjufrågorna. När vi utförde telefonintervjuer var vi därför extra noga med att påpeka innan intervjuens start att respondenten var

välkommen att meddela eventuella funderingar under intervjuens gång. Av informationsbrevet (se bilaga 1) framgår att intervjuerna var planerade att pågå cirka en timme. Intervjutiden anpassades efter respondenternas redogörelser och deras tidsmässiga möjlighet till deltagande, vilket gjorde att intervjuernas tidsomfång varierade. Sex av intervjuerna uppgick till cirka 30-45 minuter, medan en av intervjuerna pågick cirka två timmar.

4.5 Bearbetning av empiri

När man använder sig av kvalitativ metod är det av vikt att spela in samtalet för att väsentliga uppgifter från vad som framkommit i intervjun inte ska försvinna från minnet (Bryman, 2018). Samtliga intervjuer spelades därför in med respondentens muntliga samtycke. Transkriberingarna genomfördes genom att vi delade upp arbetet mellan oss varvid var och en av oss transkriberade tre och en halv intervju. Inför transkriberingen beslutade vi att i så stor utsträckning som möjligt transkribera samtliga intervjuer ord för ord. Bryman (2018) understryker vikten av att ge en så precis skildring som möjligt av vad respondenten har berättat under intervjun. Vid några tillfällen där vi upplevde det svårt att uppfatta vad respondenten berättar har vi valt att skriva ut tiden tillsammans med frågetecken för att kunna återkomma dit vid behov. Bryman (2018) betonar vikten av att forskaren vid transkriberingen inte gissar vad respondenten berättar för det fall inspelningen av intervjun vid något tillfälle är otydlig, eftersom detta kan minska transkriberingens trovärdighet. I resultat och analys där vi presenterar citat från intervjuerna har vi valt att redigera bort verbala uttryck såsom ”eh” och ”liksom” för att underlätta läsningen av citaten. Vi har även valt att korta ned meningar eller stycken i delen om resultat och analys, vilket vi har markerat med [...]. Bryman (2018) menar att redigering i en liten grad är nödvändigt samtidigt som redigeringen inte ska påverka innehållet i det som framkommer i intervjun. I takt med att transkriberingarna färdigställdes lästes samtliga av oss båda, där fokus lades på de transkriberingar som vi själva inte varit delaktiga i. Efter genomläsning diskuterade vi teman som vi upplevde var återkommande under intervjuerna. Därefter följde en tematisk analys vilket beskrivs i nästföljande kapitel.

4.6 Analysmetod

För att möjliggöra en analys av resultatet med koppling till studiens syfte valde vi att utgå från tematisk analys. Bryman (2018) framhåller att tematisk analys går till så att forskaren identifierar teman i de inhämtade empiriska observationerna, vilket kan ge forskaren möjlighet att koppla empirin till teori. Detta möjliggör att forskarens empiri kan bidra till forskning om fenomenet. Vid tematisering kan ett tema utgöras av repetitioner som forskaren hittar i empirin och som fångar ett intresse eftersom de är kopplade till studiens syfte och frågeställningar. Det är dock viktigt att beakta att forskare har olika bilder av vilka teman som hittats och som ska belysas, vilket kan resultera i att olika forskare kan producera skilda resultat (Bryman, 2018). Vi hade som avsikt att de teman som utgör resultatdelen skulle ha en tydlig grund i den insamlade empirin snarare än att empirin skulle delas in i tidigare valda kategorier. Vi ansåg därför att den tematiska analysen lämpade sig bäst till vår studie. Vi läste noggrant igenom våra intervjuer efter transkriberingen och bekantade oss samtidigt med tidigare forskning och teori inom fältet för vår studie. För att finna bidrag till vår tidigare forskning sökte vi systematiskt på databaser efter begrepp som vi fann relevanta, som exempelvis "male victims", "intimate partner violence" och "relationship". Detta gjorde det lättare för oss att notera samband och strukturer när vi valde ut teman från det insamlade materialet. Efter varje genomförd intervju diskuterade vi gemensamt olika teman som framkommit under intervjuerna och vad respondenten hade berört under intervjun. Vi diskuterade även dessa teman med vår handledare. När vi skulle skriva analyskapitlet gick vi igenom vilka teman som tydligt hade framhävts i samtliga intervjuer och namngav dessa, vilka blev våra överteman. Därefter tilldelades varje övertema två underteman som framgick i intervjuerna, för att på ett mera djupgående sätt beskriva och utveckla våra överteman. Efter detta urskilde vi citat som vi ansåg passade in på våra specifika underteman. De teman som vi introducerar i resultat- och analysdelen genomsyras av vår tematisering och vår intervjuguide, och är även präglade av respondenternas berättelser. Som tidigare nämnts i teoriavsnittet har vi till övervägande del valt teorier som utgår ifrån och anlägger ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. För att beskriva begreppet skam anlägger vi dock ett interaktionistiskt perspektiv och ett strukturellt perspektiv. För att förklara de teman vi fick fram genom

tematiseringen av empirin ansåg vi att ett socialkonstruktivistiskt perspektiv på majoriteten av våra teorier passade bäst in då detta perspektiv lägger fokus på språket, alltså varför något sägs, samt hur och vad som sägs (Giddens & Sutton, 2014). När det gäller teorin rörande skam valde vi två andra perspektiv då vi ansåg att detta gav en bredare och tydligare förståelse av skam. För att kunna besvara frågeställningarna på ett tillfredsställande sätt valde vi teorier om konstruktionen av sociala problem, social exkludering, skam och maskulinitet. Vi kopplade sedan metodiskt citat från empirin till det teoretiska ramverket.

4.7 Studiens tillförlitlighet

Vid kvalitativ forskning utgår man från begrepp såsom validitet och reliabilitet (Bryman 2018). I denna del redogörs därför för dessa begrepp. Generaliserbarhet tas också upp, dock kortfattat eftersom det är svårt att generalisera när kvalitativ forskning genomförs med ett mindre antal individer. Begrepp som är än mer förknippade med en kvalitativ studie är termer såsom studiens tillförlitlighet och äkthet, berörs också.

Begreppet reliabilitet syftar till studiens tillförlitlighet, med vilket avses huruvida en studies resultat blir detsamma om studien utförs igen, eller om studien baserats på slumpmässiga grunder. Reliabilitet kan även förstås som ärlighet och berör studiens trovärdighet (Bryman, 2018). Inom ramen för denna studie har vi därför under hela arbetets gång fört dagboksanteckningar för att strategiskt kunna uppvisa transparens och ärlighet i arbetet. Ett tillvägagångssätt för att skapa en ökad tillförlitlighet i vetenskapliga studier är att knyta an de resultat som genereras i studien till teori och tidigare forskning (Bryman, 2018). Vi har därför eftersträvat att förstå och analysera vår empiri tillsammans med tidigare redovisade teoribegrepp samt tidigare forskning.

Steinar Kvale & Svend Brinkmann (2014) menar att en kvalitativ studies validitet exempelvis kan undersökas genom att kontrollera om och i så fall på vilket sätt intervjuguiden relaterar till studiens syfte. Med validitet avses huruvida studien faktiskt undersöker det den ämnar studera (Kvale & Brinkmann, 2014). Vi har därför valt att bifoga vår intervjuguide (se bilaga 2) för att på så sätt uppvisa transparens. Slutligen har vi i denna studie inte haft som intention att uppnå en generaliserbarhet genom att generalisera våra resultat i relation till ett större urval.

Bryman (2018) menar att generaliserbarhet i kvalitativ forskning i stället bör ses i förhållande till studiens teori och studiens slutsatser grundade i teorin. Kvale och Brinkman (2014) menar att en analytisk generalisering kan bidra till att en kvalitativ studie uppfattas som tillförlitlig i förhållande till tidigare forskning inom fältet. Vi har därför eftersträvat att tyda vår empiri genom att använda oss av utvalda teoretiska begrepp och tidigare forskning.

4.8 Forskningsetiska överväganden

I detta avsnitt redogörs för de etiska överväganden vi har gjort under studiens gång. Vi har genomgående under forskningen följt Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska principer, vilka kan delas in i fyra delar: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Dessa redogörs för nedan. Vi har förhållit oss till samtliga av dessa principer då informationsbrevet är skrivet utifrån Vetenskapsrådets etiska riktlinjer (se bilaga 1).

Med informationskravet avses att respondenten ska informeras om studien, sin roll och omständigheter som rör dennes deltagande. Potentiella respondenter ska informeras om att deltagandet kan avbrytas när som helst och att det är frivilligt (Vetenskapsrådet 2002). Detta framgår av vårt informationsbrev (se bilaga 1) som vi skickade till samtliga respondenter före intervjuerna.

Samtyckeskravet innebär att forskaren ska inhämta respondentens samtycke till att delta i studien. En förutsättning för detta är att den eventuella respondenten innan samtycke ges har tagit del av informationsbrevet. Det framgår av detta krav att om respondenterna är professionella är det generellt tillräckligt att inneha ett muntligt samtycke, men ett samtycke kan också ges i form av ett mail där respondenten förklarar att den vill delta i studien (Vetenskapsrådet 2002). Vi var noggranna med att få ett muntligt samtycke efter att vi hade bekräftat att respondenterna hade tagit del av informationen.

Konfidentialitetskravet avser att respondenterna i största möjliga utsträckning ska garanteras anonymisering, vilket innebär att personuppgifter inte ska återges och att de ska förvaras säkert. Vi har tillämpat konfidentialitetskravet genom att inte återge inom vilka organisationer respondenterna arbetar eller vilka städer de är lokaliserade i. De intervjuer vi har genomfört och som innehåller personuppgifter har förvarats säkert på våra lösenordsskyddade datorer. Vi har

dock inte kunnat utlova full anonymitet då vi inte kan säkerställa att en extern individ kan identifiera någon av respondenterna. Respondenterna kan också själva ha valt att berätta om sina erfarenheter eller sitt deltagande i studien för någon utomstående, vilket innebär att de skulle kunna identifieras.

Med nyttjandekravet förstås att studiens insamlade material endast ska nyttjas till den specifika studien. Vi har förhållit oss till nyttjandekravet genom att vår empiri endast kommer att användas till denna studie. Transkriberingar och inspelningar av intervjuerna kommer att raderas efter godkänd examination.

Inledningsvis planerade vi att intervjua män som blivit utsatta för våld i nära relationer. Syfte och frågeställningar skulle då i stället ha utgått från deras erfarenheter. Nygren (2019) beskriver att man i forskning alltid bör beakta forskningens nytta och risker, det vill säga att risken inte ska väga över nyttan när en studie genomförs. Vid diskussion med vår handledare togs beslut att i stället fokusera på temat ur ett professionellt förhållningssätt. Ur etisk synpunkt gjordes bedömningen att inte ha dessa individer som respondenter, eftersom ämnet kan skapa känslomässig laddning och vemod. Vi såg det inte som etiskt försvarbart att ha män som blivit utsatta för våld i nära relationer som respondenter då vi inte ansåg att nyttan övervägde risken för männen. Ur etisk synvinkel ansåg vi också att det, med de begränsade resurser vi som studenter förfogar över, skulle bli svårt att skydda dessa respondenter. En studie med utsatta män som respondenter skulle skapa större krav på att kunna ingå samarbeten med professionella dit vi i så fall hade kunnat hänvisa männen, om respondenterna skulle uppleva ett behov av stöd. Vi ansåg dock att det var av stor relevans att belysa professionellas syn på problematiken kring män som utsätts för våld i nära relationer och att kunna lyfta professionellas behov så att de kan möta de behov som dessa män har. Genom att intervjua professionella bedömde vi att den etiska problematiken skulle minska. Vi har emellertid också sett en etisk problematik i att intervjua de professionella i och med att det blir de professionella som förklarar sin syn på fenomenet och pratar om männens erfarenheter utifrån sin synpunkt. När de professionella pratar om männens utsatthet av våld i nära relationer produceras en spegling av männens verklighet utifrån de professionellas kontext, en typ av andrahandsuppgift återberättas, och därför är det viktigt att ha detta i åtanke när man läser studien då vissa aspekter kan saknas eftersom männen själva inte skildrar fenomenet som de själva har upplevt. Vi har emellertid ansett att detta är etiskt försvarbart då

professionella har större erfarenhet att diskutera fenomenet och har en större möjlighet att distansera sig i förhållande till detta. Det blir heller inte lika integritetskränkande att intervjua professionella och risken överväger därmed inte nyttan. Som tidigare nämnts har vi dessutom ansett att det är högst relevant att uppmärksamma professionellas syn på problematiken och kunna lyfta professionellas behov så att de därmed har god möjlighet att möta de behov som våldsutsatta män har.

5. Resultat och analys

I kapitlet redogör vi för tre övergripande teman, med vardera två tillhörande underteman, som presenterar resultaten av de genomförda intervjuerna. Undertemana har vi identifierat i syfte att fördjupa oss i våra utvalda överteman. Efter respektive illustrerande citat följer en analysdel som kopplar intervjuerna till tidigare forskning och tidigare berörda teoretiska begrepp.

Studiens empiri bygger, som tidigare nämnts, på intervjuer med sju respondenter som arbetar inom organisationer som antingen riktar sig till bägge könen eller endast till män. Tre av respondenterna är verksamma i en organisation som riktar sig enbart till män och fyra av respondenterna i en organisation som riktade sig till både män och kvinnor. Respondenterna har olika erfarenheter av att möta våldsutsatta män. Inriktningen i den organisation som respondenten arbetar inom är en påverkande faktor till detta.

5.1 Mannen som offer för våld i nära relationer

5.1.1 Problematiken i att vara man och våldsutsatt

I samtliga intervjuer framhävde respondenterna att samhället, och till viss del även professionella, hyser uppfattningen att våldsutsatta män har problem att identifiera sig som offer och att detta kan bidra till skam när män kommer till insikt om att de är våldsutsatta. Respondenterna beskrev detta på en individuell nivå och en strukturell nivå, vilka presenteras i följande del. Respondenterna framhävde även att det finns en samhällelig norm om att män som utsätts för våld i nära relationer inte anses vara offer. Flera respondenter resonerade vidare kring hur denna norm kan påverka våldsutsatta män på individuell nivå. Detta exemplifieras av följande citat:

De här männen är ju, känner sig ju också väldigt, vad ska jag säga, trampade på i sin mansroll eftersom normen ser ju inte ut så här att vi är så vana att se män utsatta. Så det är väldigt svårt för dem att identifiera sig, det känns väldigt skämmigt skulle jag vilja säga.

Alltså man skäms liksom för att det här är ju inte så manligt och hur dum kan jag ha varit och så vidare. IP 7

I citatet ovan berör respondenten att den rådande normen innebär att män inte anses som offer, vilket i sin tur kan orsaka en känsla av skam för män som är utsatta för våld i nära relationer. Detta framgår även tydligt i hela vår empiri. Tankegången att män inte ses som offer för våld i nära relationer kan kopplas till Johansson & Lalanders (2013) definition av skam, som definierar skam utifrån att individer, i detta fall våldsutsatta män, rättar sig efter de rådande sociala förhållandena i sin omgivning. Johansson & Lalander (2013) anför exempelvis att normer kring genus kan medföra en upplevelse av otillräcklighet, vilket illustreras i citatet. Migliaccio (2001) beskriver även att skam inte utmärker maskulinitet. När en man väljer att prata om sina upplevelser av skam kan mannen erfara att han av andra individer upplevs mindre maskulin. Om en man således bekräftar och accepterar att han är utsatt för våld av sin kvinnliga partner kan detta tolkas som att han är försvagad och på så sätt fråntas han sin manliga identitet. Migliaccio (2001) beskriver även att upplevelsen av skam kan bidra till att mannen blir mindre villig att beskriva sin situation, i detta fall situationen som våldsutsatt.

Av intervjuvaren framgick också att en man som avviker från maskulinitetsnormer, exempelvis en man som blir utsatt för våld i nära relationer, kan få svårare att ta hjälp av samhället eftersom hans berättelse ofta blir misstrodd. Narrativet om mannen som avviker från maskulinitetsnormer kan vidare kopplas till Goffmans (2014) beskrivning av hur en avvikande individ ofta upplever stigma. Goffman (2014) menar att stigma kan uppstå om en individ tillhör en kategori som avviker från en grupp; individen kan då bli stämplad som avvikande och exkluderas från normen. Eftersom normen innebär att ett offer för våld i nära relationer är en kvinna, kan män som utsätts för våld i nära relationer uppleva en svårighet att identifiera sig som offer och eventuellt även uppleva att de möts av misstro för sin berättelse.

I intervjuerna kopplade respondenterna dessutom maskulinitetsnormer till en strukturell nivå. Respondenterna beskrev att samhället i stort har en ofördelaktig syn på män som utsätts för våld i nära relationer. Denna ofördelaktiga syn kan

bidra till att män som är våldsutsatta inte söker hjälp eftersom de bryter med en rådande samhällsnorm. Detta tydliggörs i citatet nedan:

Jag tänker att det ligger i maskulinitetsnormer också. Att vi lever i ett patriarkalt samhälle med könsnormer där män generellt ska vara starka och att det kanske är ett större hinder för en man som blir utsatt för våld. Att söka stöd och hjälp för det utifrån att samhället kan betrakta det som en avvikelse från liksom mansnormen. Att vara svag, att vara utsatt. IP 5

I citatet ovan beskriver respondenten att det finns en samhällssyn där vissa egenskaper kopplas till maskulinitet och manlighet, vilket kan försvåra att män tar hjälp om de utsätts för våld i nära relationer. Vår empiri visar att samhällssynen gällande maskulinitetsnormer innebär att män som utsätts för våld i nära relationer inte erkänns som offer. Denna problematik kan kopplas till Knutagårds (2016) beskrivning av maskulinitet innefattande dominans, makt och kontroll. Knutagård (2016) menar att när en man framställs som offer strider det mot de egenskaper som kopplas till maskulinitet, vilket innebär att mannen i stället tilldelas kvinnliga egenskaper. I Nybergh, Enander & Krantz (2016) studie beskrivs hur kvinnliga partners till män som blev utsatta för våld i nära relationer kunde håna dem för att de grät när de blev slagna och på andra sätt förlöjliga dem för deras svaghet. Migliaccios (2001) studie påvisar att män som har sökt hjälp har upplevt att de bemötts med fördomar. Migliaccio (2001) menar att institutioner som möter våldsutsatta män spelar en stor roll i arbetet med att minska stigmatiseringen genom att lyssna till männens berättelser.

Beskrivningen av mannen som avviker från samhällsnormerna för tankarna till Johansson & Lalanders (2013) analys av skam. Johansson & Lalanders (2013) menar att skam kan innebära förtryck och underordning, vilket kan ses som en signal på att något behöver justeras i samhällsnormerna. Skammen öppnar på så sätt upp för en diskussion om de rådande normerna i samhället.

5.1.2 Skiljaktigheter gällande kvinnor och män som utsätts för våld i nära relationer

I intervjuerna framhöll respondenterna olika syn på hur våld i nära relationer bör porträtteras i samhället. Vi kunde uttyda ett samband mellan organisationernas inriktning och respondenternas åsikter om hur våld i nära relationer bör uppmärksammas i samhället. Respondenter som arbetade inom organisationer som riktade sig till bägge könen beskrev i större utsträckning att de ansåg att det våld som kvinnor utsätts för borde synliggöras i högre grad. De respondenter som arbetade inom organisationer som enbart riktade sig till våldsutsatta män delade inte denna åsikt i lika hög grad. Synpunkten att mäns våld mot kvinnor är mer frekvent förekommande och att det är viktigt att ta i beaktande illustreras i citatet nedan:

Så jag tycker ju att det är jätteviktigt att inte glömma bort att det handlar mycket om mäns våld mot kvinnor, att det är så mycket vanligare att det är kvinnor som utsätts för våld, det är kvinnor som dödas av sina partners eller ex-partners. Det är viktigt att komma ihåg för att komma ihåg den strukturella obalansen i samhället överlag, att komma tillrätta med det. IP 4

Respondenten i ovanstående citat menar att det är vanligare att kvinnor utsätts för dödligt våld av sina manliga partners än vice versa och att fokus i diskussionen behöver läggas på detta. Synpunkten att kvinnor i högre grad än män utsätts för fysiskt våld kan kopplas till Connells (2008) beskrivning av sann maskulinitet. Connell (2008) menar att sann maskulinitet alltid utgår från mannens kropp, vilket innebär att mannens kropp driver på ett våldsamt handlande. Detta kan förklara att mannen oftare än kvinnan blir fysiskt aggressiv. Resultaten i Nybergh, Enander & Krantz (2016) studie visar att män inte i lika hög grad ansåg att fysiskt våld var hotande när det begicks av kvinnor. Detta ger i sin tur stöd för argumentet att kvinnors och mäns upplevelser av våld i nära relationer skiljer sig åt i heterosexuella relationer.

I ovanstående citat framförs en uppfattning om att fler kvinnor än män är våldsutsatta. Detta kan tolkas som en kategorisering där kvinnor anses vara utsatta för våld och därmed är i behov av stöd för detta. Davidsson & Petersson (2016)

förklarar att man vid en kategorisering behöver tillämpa motsatspar, vilket samtidigt medför en social exkludering. Dessa motsatspar, i detta fall skillnaden mellan män och kvinnor som utsätts för våld, skapar en maktstruktur eftersom man ställer dessa grupper mot varandra genom att anta att det normala är att det är kvinnor som utsätts för våld i nära relationer. Detta korrelerar även med Costas et al. (2015) studie som visar att könen ofta upplever våld på olika sätt, där männen var mer benägna att utöva fysiskt våld. Professionella behöver därmed beakta att både män och kvinnor kan utsättas för våld i nära relationer och på olika sätt.

Som tidigare nämnts beskrev respondenterna fenomenet män som utsätts för våld i nära relationer på olika sätt. Vissa av respondenterna framhävde en ojämlikhet mellan kvinnor och män som blir utsatta för våld i nära relationer. Dessa respondenter var av uppfattningen att man i samhället behöver belysa problematiken kring våldsutsatta män i större utsträckning. Detta exemplifieras av följande citat, där respondenten tillfrågades om sin uppfattning om hur problematiken kring våldsutsatta män lyfts på strukturell nivå:

Jag tycker att, för det första så tycker jag inte att det syns i samhället. Jag tror att den stora massan den tror bara att det är män som slår kvinnor eller som manipulerar eller som ställer till det. Det finns ju nästan inte, det är ju nästan inte pratbart. Jag tror ju att det finns en ojämnavikt överhuvudtaget för att det är så osynligt. IP 7

I ovanstående citat beskriver respondenten att fenomenet våldsutsatta män inte behandlas i samhället i stort och att det finns en samhällssyn om att det endast är män som utsätter kvinnor för våld. Att problematiken kring män som utsätts för våld inte anses vara ett socialt problem kan kopplas till Losekes (2003) definition av sociala problem. Loseke (2003) menar att ett socialt problem behöver uppfattas som en omfattande problematik där ett flertal individer i samhället skadas. Om det existerar en samhällssyn om att det inte är en så stor del män som utsätts för våld i nära relationer kan det innebära att fenomenet inte låter sig definieras som ett socialt problem av individer med denna syn. Migliaccio (2002) beskriver våldsutsatta män baserat på en social kontext och noterar att forskare får fram olika resultat angående huruvida våldsnivån mellan män och kvinnor skiljer sig åt. Migliaccio (2002) förklarar att skillnaden beror på att våld definieras olika i skilda

sammanhang. Detta kan också förklara varför det finns en bild av att män inte utsätts för våld i nära relationer.

5.2 Det professionella mötet med den våldsutsatte mannen

5.2.1 Bemötande av den våldsutsatte mannen

I intervjuerna belyste ett flertal respondenter vikten av ett gott bemötande av män som är utsatta för våld i nära relationer. Respondenterna beskrev att det är viktigt att den utsatte känner tilltro för att man ska kunna påbörja en förändringsprocess. Detta skildras i följande citat:

Bemötandet och omhändertagandet tycker jag är jätteviktigt för att det ska ske ett möte så man känner sig trygg, så att man kan berätta om alla hemskheter man är med om. [...] Och sen det här med att man kan bolla med någon, man kan fråga hur dumt som helst, man kan berätta om situationer och saker man har varit med om och någon utomstående som man har lite tilltro till i alla fall kan vända på det och man kan sitta och diskutera och titta över lite olika möjligheter hur man skulle kunna gå vidare och sådär. IP7

I citatet ovan beskriver respondenten att diskussionen av situationen med någon man känner tilltro till kan innebära att den våldsutsatte mannen kan få perspektiv på situationen, vilket är av vikt för att kunna inleda en förändringsprocess. Detta var ett genomgående tema i vår empiri. Goffman (2014) beskriver att det finns olika metoder för hur våldsutsatta och stigmatiserade män ska få ett gott bemötande, och därmed uppleva mindre stigma. En metod är att uppmuntra stigmatiserade individer till en förändringsprocess, i detta fall i syfte att undkomma våldsutsatthet i en nära relation. Nybergh, Enander & Krantz (2016) betonar i sin studie vikten av att män får berätta om sina erfarenheter och att berättelserna blir bekräftade. Respondenterna beskrev även att ett dåligt bemötande kan få konsekvenser. Detta illustreras i citatet nedan:

Men det har jag ju hört från män som har blivit våldtagna att dom inte har blivit tagna på allvar. [...] När de har sökt hjälp ja, att man har skrattat bort det. Så då tänker jag om det är så det låter också när män kommer och är utsatta för våld i sin relation. Jag har inte riktigt hört det, men jag kan ju fundera på hur det skulle kunna bli. IP 3

I citatet ovan och i vår empiri i övrigt framkommer att bemötandet har stor relevans för den våldsutsatta individen. Det framgår att det finns en problematik i att män som utsätts för våld i nära relationer får ett oseriöst bemötande av professionella, vilket också går att se i citatet ovan. Problematiken kan kopplas till Lars Svedbergs (1995) förklaring om marginalisering som innebär att en individ upplever utanförskap. Svedberg (1995) beskriver att detta får till följd att marginaliserade individer inte får tillgång till de sociala resurser som de är i behov av för att få en större möjlighet att förändra sin tillvaro. Detta kan vidare kopplas till Migliaccios (2002) studie där han menar att sociala institutioner kan påverka benägenheten hos våldsutsatta män att lämna relationen. Migliaccio (2002) menar att exempelvis polisen spelar en viktig roll i att motverka våld i nära relationer. Migliaccio (2002) anför som exempel att poliser som inte arresterat den kvinnliga partnern till mannen som utsatts för partnervåld, eftersom polisen inte accepterat att män kan bli utsatta för våld i nära relationer.

5.2.2 Socialarbetare blir förbindelsen mellan klienten och rådande regler

Respondenterna beskrev att professionella och verksamheter som riktar sig till våldsutsatta spelar en viktig roll för att inkludera samtliga individer. Professionella inom dessa verksamheter får alltså en funktion i att inkludera eller exkludera hjälpsökande individer och det är då av betydelse hur de professionella förhåller sig till dessa individer. Detta beskrivs i citatet nedan:

Men för enskilda, på den lite mer konkreta nivån så blir det ju viktigt att man är inkluderande då tänker jag. [...] Ja, jag tänker många verksamheter vänder sig till alla personer som är utsatta för våld och sådär. Att man inte exkluderar om man vill komma åt och hjälpa alla som behöver hjälp. IP 5

I citatet ovan betonas att det är av vikt att verksamheter och professionella som riktar sig till våldsutsatta inte exkluderar hjälpsökande individer. Av vår empiri framgick att samtliga respondenter ansåg att det är av vikt att inkludera både våldsutsatta män och kvinnor. Vikten av att undvika att en viss grupp utesluts från problembeskrivningen kan kopplas till Goldbergs (2005) beskrivning av sociala problem. Goldberg (2005) menar att det är de som innehar makt, i detta fall verksamheter och professionella, som avgör vad som ska definieras som ett socialt problem. När man definierar ett förhållande som ett socialt problem innebär det samtidigt ett fastställande av att detta förhållande är i behov av förändring. Bates et al. (2019) noterar att könsstereotyper kan påverka vad som ses som ett socialt problem och leda till att kvinnor exkluderas från att ses som våldsutövare i nära relationer. Bates et al. (2019) menar även att dessa könsstereotyper kan innebära att organisationer som riktar sig till kvinnor som våldsutövare och män som offer för våld i nära relationer inte finansieras i tillräcklig grad.

Vissa respondenter beskrev vidare att ett förändringsarbete avseende könsnormer krävs för att undvika exkludering av våldsutsatta individer. Detta exemplifieras av citatet nedan:

Jag tänker att socialtjänsten har väldigt mycket att göra på de här delarna, sådär, det krävs ett förändringsarbete och ett förändringstänk, tror jag, att man behöver bli mer könsneutral, det finns allt för många historier som jag i och för sig inte vet är sanna, men sådär att det är svårt att komma som man till socialtjänsten och berätta om det här och tro att man får hjälp, det funkar inte på samma sätt, man är inte lika, man blir behandlad på olika sätt, och där har jag många, eller många, men *för* [vår kursiv.] många män som har pratat om det. IP 6

I citatet beskrivs att våldsutsatta män och kvinnor blir behandlade på ett annorlunda inom socialtjänsten, beroende på kön. Vidare anser respondenten att socialtjänsten på grund av detta behöver ha ett mera könsneutralt förhållningssätt vid bemötande av män som blivit utsatta för våld i nära relationer. Flera av respondenterna framhävde detta i sina svar. Problematiken i att kategorisera våldsutsatta individer utifrån kön och att bemötandet påverkas av individens kön

kan kopplas till Goffmans (2014) beskrivning av stigma, som utgår från att individer behöver kategorisera och samtidigt avgöra vilka egenskaper som ska ses som det normala inom varje kategori. När en professionell möter en ny person bär den professionella på ett underliggande normativt antagande, även när det gäller individer som utsätts för våld i nära relationer. Goffman (2014) menar att individen, dvs. i detta fall den professionella, tilldelar den utsatta personen olika egenskaper som bygger på strukturella normer och avgör om individen hör till normen eller inte, vilket får konsekvenser för det bemötande som individen, dvs. i detta fall den våldsutsatte mannen, får. För att en man som har utsatts för våld i nära relationer ska bemötas jämlikt krävs därför ett förändringstänk, vilket kan uttydas i citatet ovan. Costa et al. (2015) betonar att man ska ta hänsyn till att både män och kvinnor kan utsättas för våld i nära relationer, och att detta kan te sig på olika sätt. Denna kunskap skapar en möjlighet att förebygga våld i nära relationer.

5.3 En diskriminerande lagstiftning

5.3.1 Lagens konsekvenser för våldsutsatta män

I intervjuerna tillfrågades respondenterna om sina reflektioner kring en specifik paragraf som vi har uppmärksammat. Enligt 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:432) ska socialnämnden särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Respondenterna upplevdes förvånade över detta och flera av dem uppgav att det fanns en problematik i att paragrafen inte är könsneutral och att den kan medföra vissa konsekvenser för män som är utsatta för våld i nära relationer. Detta illustreras av följande citat:

Min tanke är, oj, det känns ju som en såhär, en jättemiss, att det inte är med mening som man benämner kön där, utan att man har gjort något misstag nästan, men jag vet inte, det kanske finns någon tanke bakom det, ingen aning. [...] Det finns väl egentligen ingen mening att det ska vara könat i den meningen, utan det borde väl egentligen stå våldsutsatt person. Jag tänker då, jag tänker på unga pojkar som

befinner sig i hederskontexter, det finns ju alla möjliga scenarier, där det kan vara en man som är utsatt. IP 4

Respondenten i ovanstående citat är av uppfattningen att lagen borde vara könsneutral. Respondenten menar att det kan få konsekvenser för våldsutsatta män i olika kontexter att så inte är fallet. I vår empiri framkom det att samtliga respondenter inte hade reflekterat kring lagtext utifrån ett könsperspektiv på detta sätt. Problematiken i att våldsutsatta män inte inkluderas i lagtexten kan kopplas till Meeuwisse & Swärds (2013) teorier om sociala problem. Meeuwisse & Swärd (2013) beskriver att för att ett förhållande ska betraktas som ett socialt problem behöver det hanteras på den politiska arenan och i lagen. Respondenten menar att män som utsätts för våld i nära relationer exkluderas och enligt Meeuwisse & Swärd (2013) kan detta innebära att problematiken kring män som utsätts för våld i nära relationer inte ses som ett socialt problem. I Bates (2019) studie framgår även att våldsutsatta män möter ett flertal hinder när de söker hjälp och att dessa hinder förstärks av könsstereotyperna. Tillsammans med Meeuwisse & Swärds (2013) beskrivning kan problematiken tolkas som att ett hinder när våldsutsatta män söker hjälp är det finns en stereotyp bild inskriven i lagen när det gäller våld i nära relationer. Detta kan också problematiseras genom att respondenterna inte varit medvetna om lagens diskriminerande karaktär gentemot våldsutsatta män i detta fall. Att mäns våld mot kvinnor är norm innebär alltså att våldsutsatta män i nära relationer inte synliggörs.

Vissa respondenter anförde även exempel på en ojämställdhet i lagstiftningen, vilket illustreras av följande citat:

Men jag tror faktiskt att, en kvinna kan inte bli fälld för en grov fridskränkning mot sin man. IP 1.

Av ovanstående citat framgår att respondenten antar att kvinnor inte kan bli dömda för en viss typ av brott mot män. Att kvinnor inte kan dömas för vissa typer av brott kan kopplas till Ströms (2012) problematisering av lagen. Ström (2012) framhåller bland annat att det finns en könsdiskriminering inskriven i lagen eftersom det finns lagstadgat grov fridskränkning, vilket är ett generellt brott, men det finns ingen paragraf i brottsbalken som riktar sig enbart till

våldsutsatta män på samma sätt som grov kvinnofridskränkning gör till kvinnor. I Bates et al. (2019) studie belyses hur könsstereotyper kan påverka hur man ser på våld i nära relationer i samhället. Bates et al. (2019) problematiserar detta och menar att könsstereotyperna kan ha en inverkan på hur man behandlar och bemöter våldsutsatta offer. Detta går att koppla till könsstereotyperna i lagstiftningen.

5.3.2 Förändringsarbete gällande lagen

En del av respondenterna framhävde att lagen är i behov av förändring för att bli könsneutral. Respondenterna ansåg att ett förändringsarbete behövs för att våldsutsatta män inte ska exkluderas från arbetet med våld i nära relationer. Detta framgår exempelvis i följande citat:

Så det är väl det som socialtjänstlagen behöver ändra, så att den blir könsneutral. Men också krävs det ju utbildningsinsatser så att socialsekreterarna ska kunna bemöta män och kvinnor mer lika, tror jag. IP 6

Respondenten i ovanstående citat anser att socialtjänstlagen bör vara könsneutral och att socialsekreterare ska få mer kunskap för att bemöta kvinnor och män mera jämlikt. Vår empiri visar att våra respondenter i viss mån framhäver vikten av att inkludera män i lagtext gällande våld i nära relationer. Respondenterna hade dock olika syn på hur detta borde implementeras i lagen. Att socialarbetare genom lagtexten ges makt att definiera vad som är ett socialt problem går att koppla till Goldbergs (2005) beskrivning av sociala problem. Goldberg (2005) menar att grupper i samhället som besitter makt även har makt att bestämma vad som ska anses vara ett socialt problem. Socialarbetare besitter en makt gentemot klienter och har därmed makt att definiera vad som blir ett socialt problem. Resonemanget kan kopplas till Costas et al. (2015) studie som menar att individers tendens att identifiera sig som utsatta för våld i nära relationer kan påverkas av samhällets arbete och hur fenomenet definieras. Männens tendens att identifiera sig eller inte identifiera sig som våldsutsatta kan således förändras genom lagen och de professionellas synsätt.

Vidare ansåg vissa respondenter att lagstiftningen är otidsenlig, vilket illustreras i citatet nedan:

Det är ju trist att inte lagstiftningen följer med. Jag tror att det skulle göra skillnad. Jag tror att man behöver få upp ögonen, även inom socialtjänsten på att det faktiskt kan vara män som är utsatta. Men det här visar ju att det är vi inte än. IP 7

I ovanstående citat lyfter respondenten fram att individer i allmänhet och professionella i synnerhet behöver ha kännedom om män som är utsatta för våld i nära relationer och att denna kunskap skulle kunna utvecklas genom att lagen beaktar båda könen i våldsutsatthet. Denna uppfattning delades av många respondenter i vår empiri. Exkluderingen av mannen i lagtexten kan kopplas till Davidsson & Peterssons (2016) förklaring av social exkludering, som innebär att samhälleliga diskurser sätter gränser för vad som ses som normalt respektive onormalt. Dessa diskurser framställs i samhällsinstitutioner och sätter ramen för vad som är rimligt att tycka och tänka. Att exkludera män som våldsutsatta i lagen och hos professionella på grund av diskurser kan få effekter för hur man ser på och vad som inbegrips i fenomenet våld i nära relationer.

6. Avslutande sammanfattning och diskussion

I denna studie har vi undersökt hur professionella som arbetar med män som är utsatta för våld i nära relationer uppfattar dessa individers utsatthet, samt hur de professionella reflekterar kring de riktlinjer som finns på samhällsnivå för dessa män. Vi har delat upp syftet i fyra frågeställningar.

Med utgångspunkt i den första frågeställningen har vi strävat efter att skildra hur professionella beskriver sina upplevelser av att arbeta med män som är offer för våld i nära relationer. Av empirin framgår att respondenterna anlägger olika perspektiv på sina upplevelser av arbetet med dessa män, vilket påverkar deras angreppssätt gällande det professionella arbetet med våldsutsatta män. Respondenterna förklarade fenomenet män som utsätts för våld i nära relationer på en individuell respektive strukturell nivå. På en individuell nivå belyste respondenterna att de upplever att de våldsutsatta männen kan erfara stigma och skam som gör det svårt för männen att berätta om sina erfarenheter och identifiera sig som offer. Scheff & Starrin (2013) menar att skam uppstår när en individ ser sig själv utifrån en annan individs perspektiv på ett negativt sätt. Skam blir ett uttryck som gör att den våldsutsatte mannen inte söker hjälp.

Respondenterna belyste även att deras upplevelser av och arbetssätt med våldsutsatta män påverkas av strukturer i samhället. Respondenterna uppgav att rådande könsnormer i samhället kan vara en påverkande faktor till att männen har svårt att identifiera sig som offer och därmed upplever skam. Att en våldsutsatt man kan ha svårt att identifiera sig som offer strider mot de egenskaper som vanligtvis kopplas till maskulinitet, dvs. dominans, makt och kontroll (Knutagård, 2016). Utifrån respondenternas erfarenheter och upplevelser blir det därmed viktigt att beakta denna skam och de rådande könsnormerna i samhället i det professionella arbetet med våldsutsatta män.

Med utgångspunkt i den andra frågeställningen har vi beskrivit vilka synsätt gällande våldsutsatta män som kan urskiljas hos de professionella. Av empirin framgår flera olika uppfattningar och synsätt hos respondenterna gällande fenomenet män som är utsatta för våld i nära relationer. Vi har kunnat urskilja att dessa olika synsätt kan skilja sig åt beroende på den organisation respondenterna

är verksamma inom. Hur respondenterna ser på fenomenet får också konsekvenser i det professionella bemötandet av dessa män. Vissa respondenter belyste att mäns våld mot kvinnor existerar i större omfattning än vice versa och att det därmed bör prioriteras i högre grad. Andra respondenter pekade på vikten av att belysa att fenomenet våldsutsatta män i nära relationer existerar som ett socialt problem och att det därför bör belysas mer i samhället. Vi har således kunnat uttyda två olika synsätt gällande hur respondenterna ser på fenomenet våldsutsatta män i nära relationer. Huruvida man betraktar något som ett socialt problem innebär samtidigt att man tar ställning till om ett förhållande behöver förändras eller inte (Loseke, 2003).

Genom besvarandet av den tredje frågeställningen har vi beskrivit hur de professionella anser att samhällssynen gällande män som blir utsatta för våld i nära relationer påverkar det professionella arbetet med denna grupp. Respondenterna beskrev att den våldsutsatte mannen som följd av könsnormer utsätts för marginalisering av samhället, vilket respondenterna ansåg kunde påverka männens benägenhet att söka professionell hjälp. När den våldsutsatte mannen avviker från maskulinitetsnormer kan han uppleva marginalisering, vilket kan påverka hur han förhåller sig till att söka hjälp. Svedberg (1995) menar att marginaliserade individer kan ges bristande tillträde till sociala resurser, exempelvis socialtjänstens funktioner. Marginaliserade individer har därför en begränsad möjlighet att förändra sina levnadsvillkor. Respondenterna ansåg att det var av vikt att inkludera de våldsutsatta männen i arbetet med individer som är utsatta för våld i nära relationer, då det kan minska att våldsutsatta män upplever en marginalisering av samhället.

Med utgångspunkt i den fjärde frågeställningen har vi strävat efter att beskriva de professionellas upplevelser av lagar och riktlinjer i förhållande till deras arbete med män som utsätts för våld i nära relationer. Ur vår empiri har vi kunnat uttyda att respondenterna upplevde förvåning över att lagen, som beskriver att socialnämnden särskilt ska beakta behovet av hjälp för kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer, inte var könsneutral. Att respondenterna upplevdes förvånade kan sägas vara en del av samhällets normalisering där endast kvinnor ses som offer för våld i nära relationer och män i stället betraktas som förövare. Respondenterna påpekade vikten av att förändra lagen och även inkludera män som utsätts för våld i nära relationer. Huruvida fenomenet med våldsutsatta män

behöver synliggöras mer i det sociala rummet hade respondenterna dock olika åsikter om. När fenomenet inte behandlas och därmed inte blir föremål för lagstiftning kan detta exempelvis leda till att män som utsätts för våld i nära relationer inte ses som ett socialt problem (Meeuwisse & Swärd, 2013). Respondenterna framhävde att lagen har anammat ett icke könsneutralt förhållningssätt avseende våld i nära relationer. Detta kan sägas vara en del av strukturella normer som innebär att män vanligtvis inte betraktas som offer. Det finns exempelvis inte någon fridskränkning som enbart riktar sig till våldsutsatta män, trots att det en paragraf gällande grov kvinnofridskränkning (Ström, 2012).

Sammanfattningsvis har de professionella beskrivit hur män som utsätts för våld i nära relationer uppfattar och beskriver dessa individers utsatthet. Av vår empiri framgår att respondenterna hade skilda uppfattningar om hur man betraktar fenomenet män som utsätts för våld i nära relationer. Respondenterna framhävde betydelsen av hur fenomenet betraktas och behandlas på strukturell och individuell nivå eftersom det kan påverka när och om den våldsutsatte mannen identifierar sig som offer och därmed söker hjälp. De professionella spelar därmed en viktig roll i arbetet med att inkludera våldsutsatta män.

Av vad som framgår av resultat och tidigare diskussion anser vi att vi har besvarat samtliga frågeställningar som är kopplade till vårt syfte. Vi anser att vår studie presenterar en förklaring till att det kan finnas ett mörkertal kring våldsutsatta män, vilket kan ha en förklaring i samhällliga normer och strukturer. Hur fenomenet porträtteras i det sociala rummet kan också bero på medias rapportering av fenomenet våld i nära relationer, där vår upplevelse är att kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer är de som nästan uteslutande åskådliggörs. Vi upplever att män i viss mån ses som offer i det sociala rummet, men att kvinnor framställs som utsatta i en större utsträckning, vilket kan leda till en marginalisering av män som utsätts för våld i nära relationer. Vi har fått uppfattningen att olika arbetsplatser tar ställning på olika sätt när det gäller män som är utsatta för våld i nära relationer, vilket framgår av studiens resultat och analys.

Vi har fått en bild av att professionella som arbetar med våld i nära relationer behöver implementera ett inkluderande synsätt för våldsutsatta män i de fall detta inte redan existerar. Vi menar att detta inkluderande kan åstadkommas genom att professionella beaktar att män och kvinnor kan ha skilda upplevelser av våld i

nära relationer och att våld i nära relationer kan förekomma på olika vis. Vi menar att detta kan möjliggöra att stigma för våldsutsatta män kan minska och att professionella som arbetar med denna målgrupp har en viktig roll i detta. Lagar och riktlinjer kan också ha en funktion i att inkludera alla som blir utsatta för våld i nära relationer, vilket därmed kan minska marginaliseringen av våldsutsatta män.

Som framgår av studiens titel uttryckte en respondent att ”det är ju nästan inte pratbart” gällande fenomenet män som utsätts för våld i nära relationer. I empirin framgick att samtliga respondenter reagerade på att lagen inte är könsneutral. Detta kan sägas vara en konsekvens av samhällliga strukturer och normer som gör gällande att män inte betraktas som offer för våld i nära relationer. De strukturella normerna gör därmed att det blir svårt att sätta ord på fenomenet eftersom det osynliggörs, vilket säger något om hur män som utsätts för våld i nära relationer betraktas.

Vårt förslag till vidare forskning inom området är att fortsätta denna forskning genom att belysa en bredare kontext där professionellas erfarenheter av män som är utsatta för våld i nära relationer vidare undersöks och kartläggs. Detta kan leda till en bredare förståelse för mannens position som offer för våld i nära relationer. Vidare forskning kring professionellas erfarenheter kan också utveckla kunskapen om det bemötande våldsutsatta män erhåller. I vidare forskning ser vi också ett behov av att undersöka lagens konsekvenser för män som är utsatta för våld i nära relationer och hur lagens utformning påverkar det professionella arbetet med våldsutsatta män.

Referenslista

- Bates, Elizabeth A., Klement, Katryn R., Kaye, Linda K. & Pennington, Charlotte R. (2019) The Impact of Gender Stereotypes on Perceptions of Violence: A Commentary. *Sex Roles*. 81 (1): 34-43.
- Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Uppl. 3. Stockholm: Liber.
- Connell, Raewyn (2008) *Maskuliniteter*. 2. uppl Göteborg: Daidalos.
- Cooley, Charles Horton (1922) *Human Nature and the Social Order*. Revised ed. New York: Free Press.
- Costa, Diogo, Soares, Joaquim, Lindert, Jutta, Hatzidimitriadou, Eleni, Sundin, Örjan, Toth, Olga, Ioannidi-Kapolo, Elli & Barros, Henrique (2015) Intimate partner violence: a study in men and women from six European countries. *International Journal of Public Health* 60 (4): 467–478.
- Gavell Frenzel, Anna (2014) *Brott i nära relationer: en nationell kartläggning*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ) Tillgänglig på Internet: [http://www.bra.se/download/18.9eaaede145606cc8651ff/1399015861584/2014_8_Brott_i_nara_relationer.pdf]
- Giddens, Anthony & Sutton, Philip W. (2014) *Sociologi*. 5., rev. och uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Goffman, Erving (2014) *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Goldberg, Ted (red.) (2005) *Samhällsproblem*. 6., [rev. och uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Goldberg, Ted (2005): ”Inledning”. I Goldberg, Ted (red.) (2005). *Samhällsproblem*. 6., [rev. och uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Herz, Marcus & Wallroth, Veronika (2012): ”Organisation och kön”. I Ridell Ehinger, Louise & Ljunggren, Mia (red.) (2012). *Genus i socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber.
- Hradilova Selin, Klara (2009). Våld mot kvinnor och män i nära relationer [Elektronisk resurs] våldets karaktär och offrens erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ). Tillgänglig på Internet: [http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=V_ld_mot_kvinnor_i_n_ra_relationer_webb.pdf&url=/dynamaster/file_archive/090528/6e024e8bbb1ac22fa441d47fcc3bec1a/V%255fld%255fmot%255fkvinnor%255fi%255fn%255fra%255frelationer%255fwebb.pdf].
- Isdal, Per (2001) *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia.

- Johansson, Thomas & Lalander, Philip (2013) *Vardagslivets socialpsykologi*. Stockholm: Liber.
- Knutagård, Hans (2016) *Sexualitet och socialt arbete*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Kullberg, Christian (2012a): "Introduktion: genus i socialt arbete". I Ridell Ehinger, Louise & Ljunggren, Mia (red.) (2012). *Genus i socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber.
- Kullberg, Christian, Skillmark, Mikael, Herz, Marcus, Fäldt, Johannes & Wallroth, Veronika (2012b): "Genus och kön som grund för konstruktioner av kvinnors och mäns sociala problem". I Ridell Ehinger, Louise & Ljunggren, Mia (red.) (2012). *Genus i socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Loseke, Donileen R. (2003) *Thinking about social problems: an introduction to constructionist perspectives*. 2. ed. New York: Aldine de Gruyter.
- Länsstyrelsen Halland (2019). Våld i nära relationer: en regional handbok. (Omarbetad upplaga). [Halmstad]: Länsstyrelsen Hallands län. Hämtad 2019-11-20. Tillgänglig på Internet: [https://www.lansstyrelsen.se/download/18.338e9bd4169d8d48e3152af/1554467134309/VINR_2019.pdf]
- Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2013): "Perspektiv på sociala problem - några positioner". I Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2013). *Perspektiv på sociala problem*. 2., omarb. utg. Stockholm: Natur & kultur.
- Migliaccio, Todd A. (2001) Marginalizing the Battered Male. *Journal of Men's Studies*. 9 (2): 205–226.
- Migliaccio, Todd A. (2002) Abused husbands: A Narrative Analysis. *Journal of Family Issues*. 23 (1): 26-52.
- Nationalencyklopedin*, könsroll. Hämtad 2019-11-28. [<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/könsroll>]
- Nationalencyklopedin*, *me too-rörelsen*. Hämtad 2019-11-20. [<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/me-too-rörelsen>]
- Nybergh, Lotta, Enander, Viveka & Krantz, Gunilla (2016) Theoretical Considerations on Men's Experiences of Intimate Partner Violence: An Interview-Based Study. *Journal of Family Violence* 31 (2): 191–202.
- Nybergh, Lotta, Taft, Charles, Enander, Viveka & Krantz, Gunilla (2013) Self-reported exposure to intimate partner violence among women and men in Sweden: results from a population-based survey. *BMC Public Health* 13 (1): 1-13.

- Nygren, Lennart (2019): "Risken finns, finns nyttan? Etikprövningen och den kvalitativa forskningen". I Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.) (2019). *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.
- Petersson, Frida & Davidsson, Tobias (2016): "Definitioner och diskussioner om social exkludering som begrepp och perspektiv". I Petersson, Frida & Davidsson, Tobias (red.) (2016). *Social exkludering: perspektiv, process, problemkonstruktion*. Uppl. 1. Lund: Studentlitteratur.
- Scheff, Thomas J. & Starrin, Bengt (2013): "Ett emotionssociologiskt perspektiv på sociala problem: skam och utsatthet". I Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2013). *Perspektiv på sociala problem*. 2., omarb. utg. Stockholm: Natur & kultur.
- Socialdepartementet (2017) *Mer om jämställdhetspolitikens mål*. Hämtad 2019-11-20. [<https://www.regeringen.se/artiklar/2017/01/mer-om-jamstalldhetspolitikens-mal/>]
- Socialstyrelsen (2019) *Våld i nära relationer*. Hämtad 2019-10-08. [<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/>]
- SOU 2014:49 Våld i nära relationer – en folkhälsofråga. Betänkande av Nationella samordnaren mot våld i nära relationer.
- Ström, Pär (2012) *Mansförbjudet: könsdiskriminering av män och pojkar*. Stockholm: BoD.
- Svedberg, Lars (1995) *Marginalitet: ett socialt dilemma*. Lund: Studentlitteratur.
- Sveriges kommuner och landsting (2019) *Maskulinitet och självmord*. Hämtad 2019-10-08. [<https://skl.se/halsasjukvard/psykiskhalsa/manspsykiskahalsa/suicidpreventionman.14339.html>]
- Timimi, Sami (2011): "Medicalizing Masculinity". I Rapley, Mark, Moncrieff, Joanna & Dillon, Jacqui (red.) (2011). *De-medicalizing misery: psychiatry, psychology and the human condition*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Turén, Torsten (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber.
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- World Report on Violence and Health (2002) Genève: Världshälsoorganisationen, WHO.

Lagar och förordningar

- Brottsbalken (1962:700)
- Förordning (1998:1814) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området
- Socialtjänstlagen (2001:432)

Bilaga 1: Informationsbrev

Hej!

Vi heter Emma Kuczerski och Emma Pihl. Vi är två studenter som läser termin sex på Socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet. Vi ska just nu skriva C-uppsats där vi ska belysa män som utsätts för våld i nära relationer. Syftet med studien är att undersöka hur professionella som arbetar med män som är utsatta för våld i nära relationer uppfattar dessa individers utsatthet. Syftet är därutöver att undersöka professionellas erfarenheter och reflektioner av detta fenomen.

Vi skriver till dig då vi söker personer att intervjua och vi undrar därför om du skulle vara villig att ställa upp på antingen en personlig intervju, skypeintervju eller telefonintervju angående detta ämne. Intervjun beräknas att pågå under cirka 1 timme. Vi är lokaliserade i Varberg och är därför anpassningsbara till vad som passar dig bäst när det gäller hur intervjun ska ta form.

Vi arbetar utifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Deltagandet är frivilligt och det finns möjlighet att avbryta sin medverkan när som helst utan förbehåll. De uppgifter som insamlas kommer inte att användas för något annat bruk än för vår forskning. Alla medverkande i studien kommer att anonymiseras. Dock innebär inte detta att det går att säkerställa att intervjupersonerna inte kan identifieras. Vi kommer att skicka ut färdigställd och godkänd uppsats för er att ta del av om intresse finns. Intervjuerna kommer att spelas in och kommer raderas efter godkänd uppsats. Vi planerar att genomföra intervjuerna under slutet på vecka 42 och hela vecka 43 men vid intresse är vi villiga att anpassa oss utifrån dina förutsättningar.

Om du är intresserad av att delta i vår intervjustudie är du välkommen att kontakta oss på e-postadressen * eller telefonnummer *. Eventuella funderingar och frågor hänvisas även hit.

Med vänliga hälsningar

Emma Kuczerski & Emma Pihl

Bilaga 2: Intervjuguide

Inledning och bakgrund

Intervjun startar med en kort sammanhangsmarkering innehållande studiens syfte och information om studien. Kontroll om respondenten läst informationsbrevet och tagit del av de forskningsetiska regler som studien utgår ifrån. Om detta inte har gjorts görs en genomgång av informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Fråga om respondenten har några funderingar innan intervjuens start. Följdfrågor och vidareutveckling av frågor ställs fortlöpande under intervjun beroende på respondentens svar.

Studiens syfte är att undersöka hur professionella som arbetar med män som är utsatta för våld i nära relationer uppfattar dessa individers utsatthet, samt att undersöka hur de professionella reflekterar kring de riktlinjer som finns på samhällsnivå för dessa män.

Yrkesroll och arbete

1. Kan du inleda med att berätta om din yrkesroll?
2. Kan du berätta om vad som ingår i dina arbetsuppgifter?
3. Kan du berätta om den verksamhet du arbetar inom?
4. Vad har du för utbildning kopplat till din profession?

Uppfattning om och arbetet med våld i nära relationer

5. Hur skulle du beskriva våld i nära relationer?
6. Kan du berätta om dina erfarenheter av att arbeta med män som har utsatts för våld i nära relationer?
7. Vilka män möter du i ditt arbete?
8. Vilka skillnader/likheter upplever du hos kvinnliga respektive manliga offer för våld i nära relation? (Vad kan vara anledningen till detta?)
9. Vilket slags våld är männen utsatta för? (Fysiskt, psykiskt och/eller sexuellt våld?)
10. Kan du utifrån din profession beskriva vad du anser är viktigt i arbetet med män som är utsatta för våld i nära relationer?

11. På vilket sätt kan eran verksamhet bistå män som är utsatta för våld i nära relationer?
12. Hur skulle du beskriva männens föreställningar av att ta hjälp av er verksamhet? (Vad kan dessa föreställningar påverkas av? Skam, normer?)
13. Är männens föreställningar något som ni specifikt arbetar med? (På vilket sätt?)
14. Utifrån dina erfarenheter, vad är din tolkning om hur frågan lyfts på strukturell nivå?
15. I din roll som professionell i detta ämne, hur hade du önskat att frågan prioriteras? (På ex. politisk, strukturell nivå).
16. Vi har reagerat på att lagen inte är könsneutral, är detta något som du har reflekterat kring? Hur reagerar du på det som står i lagen?

Avslutning

17. Vi har inga ytterligare frågor. Är det något som du vill tillägga eller något du tycker är viktigt att belysa?
18. Har du några funderingar om studien?
19. Är det okej om vi tar kontakt med dig i framtiden för eventuella frågor som kan uppstå efter intervjun?